

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs: 800fr. per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie: Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, Antwerpen

DE VERBEURDVERKLARING

Rede uitgesproken door de Heer André DE GEEST, Advocaat-Generaal bij het Hof van beroep te Gent, op de plechtige openingszitting van het Hof op 1 september 1969. (1e deel)

I. INLEIDING

Bij het onderzoek van de rechtsproblemen dient heden ten dage de jurist met de grootste omzichtigheid te werk te gaan.

Niet alleen worden de wetteksten in een sneller tempo dan voorheen gewijzigd, doch deze wijzigingen hebben soms een repercussie, die niet op het eerste gezicht opvallend is, op de draagwijdte van andere wetsbepalingen.

Met een scherpe aandacht zal hij tevens de rechtsleer en de rechtspraak dienen te raadplegen, daar deze soms betrekking hebben op wetteksten die, al was het maar gedeeltelijk, opgeheven of vervangen werden.

Ik zal mij veroorloven, aan de drempel van het nieuw gerechtelijk jaar, U over de verbeurdverklaring te onderhouden.

Deze maatregel, die omzeggens dagelijks door de rechter uitgesproken wordt, ontsnapt ook niet aan de algemene beschouwingen, die ik daareven heb voorgebracht.

Bovendien is de wetgeving over de verbeurdverklaring betrekkelijk summier en hebben de rechtsleer en de rechtspraak, niet zonder aarzelingen en zonder kenteringen, de wettelijke bepalingen geïnterpreteerd.

Er weze nog hieraan toegevoegd dat het Hof van Cassatie, in de uitoefening van zijn toezicht, talrijke malen, zelfs van ambtswege is opgetreden om gerechtelijke beslissingen te vernietigen wegens miskenning van principes, die de verbeurdverklaring beheersen.

Mijn uiteenzetting zal, behalve de persoonlijke opvattingen, hoofdzakelijk ertoe strekken het geheugen op te frissen.

II. DE ALGEMENE EN DE BIJZONDERE VERBEURDVERKLARING

De algemene verbeurdverklaring, die het individu uit het bezit van al zijn goederen ontzette en gans zijn familie

trof, werd door de bevolking heftig gehekel en werd in 1790 door de Franse Constituante afgeschaft.

Opnieuw ingevoerd door de Franse Code Pénal van 1810, werd zij uiteindelijk definitief verboden bij artikel 171 van de Fundamentele wet van het Koninkrijk der Nederlanden ⁽¹⁾ en bij artikel 12 van de Belgische Grondwet ⁽²⁾.

De enige verbeurdverklaring, die in onze wetgeving nog overblijft, is de bijzondere verbeurdverklaring.

III. VOORWERP VAN DE BIJZONDERE VERBEURDVERKLARING

Wanneer men de wetteksten doorloopt, die de bijzondere verbeurdverklaring regelen, dan stelt men vast dat de wetgever in principe de verbeurdverklaring van roerende goederen met uitsluiting van de onroerende goederen beoogd heeft ⁽³⁾.

Zo zal b.v. niet kunnen verbeurd verklaard worden het huis, dat gediend heeft voor een willekeurige vrijheidsberoving.

Zekere wetsbepalingen wijken evenwel af van het zoëven aangehaald principe.

Zo zal, bij omkoping van een openbaar ambtenaar, de rechter de verbeurdverklaring zowel van de roerende als van de onroerende goederen, die geschonken werden, dienen uit te spreken, gelet op het algemene voorschrift van artikel 253 van het Strafwetboek ⁽⁴⁾.

Uitzonderlijk ook heeft de wetgever een geldboete voorzien in de plaats van de verbeurdverklaring van het onroerend goed.

Zo bepaalt artikel 302 van het Strafwetboek dat, bij niet wettelijk toegelaten loterij, de verbeurdverklaring van het ingelegd onroerend goed niet uitgesproken wordt doch vervangen wordt door een geldboete van 100 tot 10.000 fr.

Daar de bijzondere verbeurdverklaring in principe de roerende goederen treft, rijst normaal de vraag of de roerende goederen, die onroerend geworden zijn door incorporatie of door bestemming, het voorwerp kunnen uitmaken van de verbeurdverklaring.

Om deze vraag op te lossen, volstaat het even te herinneren aan een beginsel, dat de terminologie van het strafrecht beheerst en dat aangehaald wordt door de heer Trousse, raadsheer in het Hof van Cassatie, in zijn merkwaaardige studie over de interpretatie van de strafwetten.

Door deze auteur wordt zeer terecht de nadruk erop gelegd dat aan de termen van de strafbepalingen hun gebruikelijke betekenis dient gegeven te worden en dat slechts bij uitdrukkelijke wilsuiking van de wetgever de termen een technisch-juridische betekenis hebben⁽⁵⁾.

Daar de wetgever in verband met de verbeurdverklaring van de roerende goederen, die bij de wet opgesomd worden, nergens het inzicht uitgedrukt heeft te willen afwijken van de gebruikelijke betekenis van de benutte termen, moet men hieruit afleiden, dat, inzake verbeurdverklaring, de ficties van het burgerlijk recht op de terminologie niet toepasselijk zijn.

Indien de wetgever een inbreuk straft met de verplichte verbeurdverklaring van roerende goederen en deze goederen onroerend zijn door incorporatie of door bestemming, dan zal de rechter de verbeurdverklaring ervan moeten uitspreken.

De Nederlandse Kamer van de Krijgsraad te Antwerpen verleende op 9 maart 1945 een vonnis in deze zin⁽⁶⁾.

De beklagde werd vervolgd wegens levering van ingemaakte eetwaren aan de vijand.

Bij toepassing van artikel 123 quinquies van het Strafwetboek, sprak dit rechtcollege de verbeurdverklaring uit van alle roerende zaken onder meer van de machines en toestellen, die zich in het atelier van beklagde bevonden en die dienstig waren voor de fabricatie.

IV. NOODZAKELIJKHEID VAN EEN WETTEKST

Artikel 11 van de Belgische Grondwet waarborgt het eigendomsrecht.

De rechtsregel « nulla poena sine lege » wordt gehuldigd door artikel 9 van zelfde Grondwet.

Een wet is dus vereist om de eigendom van een persoon te kunnen ontnemen⁽⁷⁾.

Daar de wetteksten in strafzaken bovendien restrictief geïnterpreteerd worden, zullen enkel de voorwerpen door de wetgever omschreven kunnen verbeurd verklaard worden⁽⁸⁾.

Ik zal later onderzoeken of ingevolge een koninklijk besluit, een provinciaal reglement en een gemeentereglement de verbeurdverklaring kan uitgesproken worden, daar enkele bijzonderheden nog voorafgaandelijk dienen ontwikkeld te worden om mijn standpunt beter toe te lichten.

V. BEVOEGDHEID OM VERBEURD TE VERKLAREN

In principe kan de verbeurdverklaring slechts door een rechtbank uitgesproken worden⁽⁹⁾.

De wetgever heeft nochtans bij uitzondering verbeurdverklaringen door de administratie voorzien.

Zo bepaalt b.v. artikel 30 van de wet van 6 april 1843 op de beteugeling van de smokkel inzake douanen⁽¹⁰⁾, dat de inbeslagneming van goederen van onbekenden zal geldig zijn zonder vonnis, indien binnen een termijn van 30 dagen, te rekenen van het afsluiten van het proces-verbaal, de eigenaar van de goederen ze niet per aangetekende brief teruggevorderd heeft.

Ook wordt zonder vonnis een inbeslagneming ten laste van gekende personen als geldig beschouwd, indien de waarde van de koopwaar geen 2000 frank te boven gaat en het bestuur van de douanen tegen de eigenaar geen

toepassing van een gevangenisstraf of van een geldboete vordert.

In de rechtbanken zelf zijn alleen de gerechten van wijzen ertoe bevoegd om over de verbeurdverklaring te statueren.

De onderzoeksgerechten mogen geen verbeurdverklaring uitspreken.

Zij werden immers ingesteld om te verhinderen dat een verdachte, tegen wie na een gerechtelijk onderzoek geen voldoende bezwaren gerezen zijn, vóór een vonnisgerecht zou vervolgd worden⁽¹¹⁾.

Toch hebben enkele wetgevingen de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling gemachtigd de verbeurdverklaring uit te spreken.

Chronologisch gezien, werd een eerste uitbreiding van hun bevoegdheid verwezenlijkt bij de wet van 9 april 1930 tot bescherming van de maatschappij tegen de abnormalen en de gewoontemisdadigers, die vervangen werd bij de wet van 1 juli 1964.

Artikel 11 van het eerste artikel van deze wet bepaalt dat, ingeval de internering bevolen wordt, het onderzoeksgerecht over de verbeurdverklaring oordeelt.

Naderhand kende artikel 3 van de wet van 11 april 1936, waarbij de regering gemachtigd wordt het binnenbrengen in België van sommige vreemde publicaties te verbieden, aan de raadkamer de bevoegdheid toe om de verbeurdverklaring uit te spreken van de publicaties, waarvan de invoer verboden wordt, indien de dader van het misdrijf niet gekend is of indien de strafvordering vervallen is alvorens ze bij het rechtsprekend gerecht aanhangig gemaakt wordt.

De bevoegdheid van de onderzoeksgerechten werd nog verruimd door artikel 6 van de wet van 29 juni 1964 betreffende de opschorting, het uitstel en de probatie, dat de raadkamer en de kamer van inbeschuldigingstelling bevoegd verklaart de verbeurdverklaring uit te spreken, wanneer de opschorting of probatieopshorting van de uitspraak van de veroordeling gelast wordt.

Er weze nochtans terloops opgemerkt dat de opschorting slechts uitzonderlijk door de onderzoeksgerechten uitgesproken wordt.

Artikel 3 van de wet bepaalt immers dat de opschorting slechts kan gelast worden door de onderzoeksgerechten, wanneer zij van oordeel zijn dat de openbaarheid van de debatten de declassering van de verdachte zou kunnen veroorzaken of zijn reclassering in gevaar zou kunnen brengen.

VI. DE ALGEMENE BEPALINGEN OVER DE VERBEURDVERKLARING VOORZIEN IN HET STRAFWETBOEK VAN 1867

Het eerste boek van het Strafwetboek van 8 juni 1867 bevat de grondregels van de verbeurdverklaring.

Artikel 43 bepaalt dat bij misdaad of wanbedrijf de bijzondere verbeurdverklaring altijd uitgesproken wordt en dat bij overtreding zij slechts uitgesproken wordt in de gevallen bij de wet voorzien.

Artikel 42 duidt de zaken aan waarop de verbeurdverklaring toegepast wordt.

Bij misdaad of wanbedrijf is dus de algemene regel, dat de rechter ertoe verplicht is de verbeurdverklaring uit te spreken, indien uit de elementen van de zaak blijkt dat de voorwaarden, door de wetgever gesteld, vervuld zijn⁽¹²⁾.

Bij overtreding integendeel mag in principe geen verbeurdverklaring uitgesproken worden, zelfs indien het gaat om voorwerpen waarvan het gebruik in het belang van de openbare gezondheid verboden is ⁽¹³⁾.

De rechter zal echter bij overtreding wel de verbeurdverklaring moeten uitspreken, indien de bijzondere tekst uitdrukkelijk deze overtreding met een verplichte verbeurdverklaring strafbaar stelt.

Wanneer de verbeurdverklaring verplicht is, mag vanzelfsprekend de rechter ze niet beperken tot een deel van de zaken waarop zij toepasselijk is ⁽¹⁴⁾.

De vraag kan gesteld worden of de verbeurdverklaring geboden is, wanneer de rechter bij toepassing van verzachtende omstandigheden, het wanbedrijf contraventionaliseert en een politiestraf uitspreekt.

Naar mijn oordeel is, in dit geval, de rechter ertoe gehouden de verbeurdverklaring op te leggen.

Artikel 85 van het Strafwetboek voorziet immers, bij toepassing van verzachtende omstandigheden, enkel een vermindering van de gevangenisstraffen en van de geldboeten, doch laat niet toe, bij toepassing van deze omstandigheden, de beklaagde van de verbeurdverklaring te ontslaan ⁽¹⁵⁾.

VII. NOODZAKELIJKHEID VAN VOORAFGAANDE INBESLAGNEMING

In verband met de verbeurdverklaring rijst ook de vraag of de zaken, vatbaar voor verbeurdverklaring, vooraf in beslag dienen genomen te worden.

Het antwoord hierop is beslist ontkennend, daar de wettekst de inbeslagneming niet voorziet onder de algemene voorwaarden van de verbeurdverklaring ⁽¹⁶⁾.

Om dezelfde reden maakt de nietigheid van het proces-verbaal van inbeslagneming geen wettelijke hindernis uit om toch de verbeurdverklaring uit te spreken ⁽¹⁷⁾.

Het Hof van Cassatie verduidelijkte nog, dat wanneer een wettekst bepaalt dat de voorwerpen zullen in beslag genomen worden en verbeurd verklaard worden, zulks, bij ontstentenis van beslag, de rechter niet kan verhinderen de zaken verbeurd te verklaren ⁽¹⁸⁾ ⁽¹⁹⁾.

Hetzelfde Hof verklaarde bovendien, dat wanneer de verbalisanten de voorwerpen in beslag genomen hebben en het beslag naderhand gelicht werd, dan nog de verbeurdverklaring van deze voorwerpen moet bevolen worden, indien de verbeurdverklaring ervan door de wetgeving voorgeschreven wordt ⁽¹⁹⁾.

De jachtwet van 28 februari 1882 ⁽²⁰⁾ voorziet echter wel een afwijking op de regel, dat geen inbeslagneming noodzakelijk is om de verbeurdverklaring uit te spreken.

In het artikel 20 wordt bepaald, dat bij onmiddellijke afgifte van het wapen aan de agent, die proces-verbaal opmaakt, de verbeurdverklaring ervan uitgesproken wordt, doch de wetgever voegt eraan toe dat, bij gebrek aan onmiddellijke afgifte van dit wapen, een bijzondere geldboete van 100 frank opgelegd wordt.

Deze bepaling werd ingevoerd om een einde te stellen aan een veel voorkomend misbruik onder het regime van de vroegere jachtwet.

Bij gebrek aan onmiddellijke afgifte van het wapen, gebeurde het maar al te dikwijls dat naderhand een waardeloos wapen afgegeven werd om verbeurd verklaard te worden en dat het bewijs van de verwisseling van de

wapens niet kon geleverd worden door het openbaar ministerie.

Door het invoeren van een bijzondere geldboete, die moet uitgesproken worden in de plaats van de verbeurdverklaring, heeft de wetgever op efficiënte wijze de vroegere misbruiken uitgeschakeld ⁽²¹⁾.

Rekening houdend met de doelstelling van de wetgever, heeft de rechtspraak gepreciseerd, dat de bijzondere geldboete moet opgelegd worden, ongeacht de reden van niet onmiddellijke afgifte van het wapen en zelfs indien het wapen niet het eigendom is van de jager ⁽²²⁾.

VIII. VOORWERPEN DIE DIENEN VERBEURDVERKLAARD TE WORDEN

De strafwetgever van 1867 heeft bij misdrijf of wanbedrijf onder bepaalde voorwaarden niet alleen de verplichte verbeurdverklaring voorzien van zaken eigendom van de veroordeelde maar ook van zaken ongeacht of zij, al dan niet, eigendom zijn van de veroordeelde.

A. Zaken eigendom van veroordeelde

Als zaken, eigendom van de veroordeelde, dienen verbeurd verklaard te worden:

- 1) deze die het voorwerp van het misdrijf uitmaken
- en 2) deze die gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf ⁽²³⁾.

a) ZAKEN VOORWERP VAN HET MISDRIJF

Het voorwerp van het misdrijf is de persoon of de zaak waarop de onwettelijke handeling of ten opzichte waarvan de onwettelijke onthouding geschiedt.

Een voorwerp van misdrijf kan dus zowel bij handelingsdelicten als bij omissiedelicten bestaan ⁽²⁴⁾.

Maken onder meer het voorwerp uit van het misdrijf: het slachtoffer van een doodslag, de persoon op wie een aanranding van de eerbaarheid gepleegd werd, de akte die vervalst werd, de ontstolen of geheelde zaak, de vernietigde of beschadigde goederen, de met bedrog verkochte koopwaar ⁽²⁵⁾, het zonder machtiging gedragen wapen en het niet geïmmatriculeerd verweervuurwapen ⁽²⁴⁾.

Het voorwerp van het misdrijf zal niet steeds verbeurd verklaard worden. De wetgever heeft immers alleen de verbeurdverklaring van zaken voorzien. Bovendien zijn de onroerende goederen, zoals reeds vroeger uiteengezet, in principe niet vatbaar voor verbeurdverklaring en zijn de roerende goederen, voorwerp van het misdrijf, soms geen eigendom van de veroordeelde.

Zo kan een ontstolen of opgelichte zaak, alhoewel voorwerp van het misdrijf, niet verbeurd verklaard worden, daar er slechts diefstal of oplichting bestaat als het voorwerp aan een ander toebehoort ⁽²⁶⁾.

b) ZAKEN DIE GEDIEND HEBBEN OF BESTEMD WAREN TOT HET PLEGEN VAN HET MISDRIJF

De zaken, die gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf, zijn de instrumenten van het misdrijf.

Ook deze worden verbeurd verklaard, als zij eigendom zijn van de veroordeelde.

De instrumenten moeten niet noodzakelijk werkelijk gediend hebben om de misdaad of het wanbedrijf te plegen.

Het volstaat dat de dader ze had meegebracht om het misdrijf te plegen en het is onverschillig of hij deze instrumenten nodig heeft gehad of de gelegenheid heeft gehad ze te gebruiken ⁽²⁷⁾.

Zo zullen de valse sleutels door de dief medegebracht, waarvan slechts één gediend heeft om de deur van het huis waar er ingebroken werd te openen, dienen verbeurd verklaard te worden ⁽²⁸⁾.

Het Opperste Gerechtshof van het Groothertogdom Luxemburg besliste bovendien, bij arrest van 15 mei 1952, dat de instrumenten van het misdrijf moeten verbeurd verklaard worden, zelfs indien zij niet onontbeerlijk waren om het misdrijf te plegen ⁽²⁹⁾.

Om de verbeurdverklaring van het instrument van het misdrijf te rechtvaardigen, lieten de ontwerpers van het Strafwetboek gelden, dat het billijk voorkomt een voorwerp te ontnemen, dat afgewend werd van zijn normale bestemming ⁽³⁰⁾.

Moeten dus verbeurd verklaard worden: de beitel die benuttigd werd voor een diefstal met braak ⁽³¹⁾, het wapen dat afgevuurd werd om een doodslag te plegen en de sleutels die gebruikt werden door een inbreker.

Als rechtspraak kan verder geciteerd worden een arrest van het Hof van beroep te Luik van 12 januari 1950, dat de verbeurdverklaring uitsprak van een autovoertuig, waarmede een individu wederspanningheid gepleegd had, door met dit voertuig te rijden in de richting van een jachtwachter, die hem teken deed stil te houden en die verplicht was terzijde te springen om niet omver gereden te worden ⁽³²⁾.

Het Hof van beroep alhier verklaarde nog verbeurd, bij arrest van 16 april 1968, het autovoertuig waarmede herhaaldelijk met geweld naar een voetgangster werd toegereken derwijze dat de vrouw, om aan een aanrijding te ontkomen, meermaals moest wegspringen of haar heil moest zoeken in de vlucht ⁽³³⁾.

Het Hof alhier sprak ook, bij arrest van 15 januari 1969, de verbeurdverklaring uit van een autovoertuig, dat gediend had om twee meisjes van minder dan 18 jaar naar Frankrijk te ontvoeren ⁽³⁴⁾.

Bijzondere wetteksten hebben uitzonderingen voorzien op de verplichte verbeurdverklaring van al de instrumenten van het misdrijf.

Zo beveelt artikel 305 van het Strafwetboek ⁽³⁵⁾ aangaande het houden van speelhuizen de verbeurdverklaring van de gelden, die als inzet bij het spel gevonden werden, doch niet van de gelden in het bezit van de croupier, alhoewel deze gelden voor het spel bestemd waren ⁽³⁶⁾.

Een andere uitzondering nog vloeit voort uit de termen van artikel 253 van het Strafwetboek over de omkoping van openbare ambtenaren, dat de verbeurdverklaring voorziet van hetgeen door de omkoper gegeven werd doch niet van de beloofde zaken ⁽³⁷⁾.

c) NAUWKEURIGHEID AANGAANDE DE ZAKEN DIE GEDIEND HEBBEN OF BESTEMD WAREN TOT HET PLEGEN VAN HET MISDRIJF

De rechtsleer en de rechtspraak hebben de daden, die gesteld worden in verband met het plegen van een misdrijf, ingedeeld in voorbereidende daden; in daden, die een begin van uitvoering en de uitvoering ervan uitmaken; en in daden, die gesteld werden na het voltrekken van het misdrijf.

Ten opzichte van deze indeling rijst de vraag welke instrumenten in aanmerking komen voor verbeurdverklaring.

Er valt niet te betwisten dat de instrumenten, die gediend hebben om strafbare daden te stellen van het begin af van de uitvoering van het misdrijf tot de voltooiing ervan, dienen verbeurd verklaard te worden, doch de rechtsleer is niet eensgezind over het lot dat moet voorbehouden worden aan de instrumenten, eigendom van de dader, die enkel gediend hebben tot het stellen van de voorbereidende daden of aan de instrumenten, eigendom van de dader, die enkel benuttigd werden na de voltooiing van het misdrijf.

Talrijke rechtsgeleerden houden voor dat deze instrumenten niet kunnen verbeurd verklaard worden ⁽³⁸⁾.

Zij redeneren als volgt:

De voorbereidende daden en de daden gesteld na de uitvoering van het misdrijf zijn niet strafbaar.

Men kan ze dus niet onrechtstreeks bestraffen door verbeurd te verklaren de zaken die gediend hebben of bestemd waren om deze daden te stellen.

Klassieke voorbeelden worden alsdan aangehaald:

Wanneer een dief zijn eigen voertuig gebruikt, om zich op de plaats van de diefstal te begeven, dan zou zijn voertuig niet kunnen verbeurd verklaard worden, daar het feit van zich op de plaats van de diefstal te begeven een voorbereidende daad is.

Indien de dief zijn eigen voertuig gebruikt, om de opbrengst van de diefstal weg te voeren, dan zou zijn voertuig niet kunnen verbeurd verklaard worden, daar de diefstal een ogenblikkelijk misdrijf is en reeds voltooid is vóór het wegvoeren van de gestolen voorwerpen.

Na de diefstal kan het voertuig ook niet beschouwd worden als de zaak, die gediend heeft om de gestolen voorwerpen te helen, daar degene, die de diefstal pleegt, geen heler kan zijn van de voorwerpen, die hij zelf bedrieglijk ontvreemd heeft.

Artikel 505 van het Strafwetboek bestraft immers enkel de heling van zaken, die door derden weggenomen werden ⁽³⁹⁾.

Het komt mij voor, dat deze auteurs een te enge interpretatie geven aan de termen « gediend of bestemd tot het plegen van het misdrijf » en dat de aangehaalde klassieke voorbeelden niet alleen afwijken van de inzichten van de wetgever doch alleszins te nauwkeurig zijn om als algemene regel te kunnen gelden.

Er weze vooreerst opgemerkt, dat de wetgever de verbeurdverklaring voorziet, niet alleen van de zaken die gediend hebben, doch tevens van deze die bestemd waren tot het plegen van het misdrijf.

Het inzicht van de wetgever aan deze termen een ruime betekenis te geven blijkt duidelijk uit de bewoordingen, die baron d'Anethan gebruikte, om, namens de Commissie van Justitie, de Senaat voor te lichten.

Als vatbaar voor verbeurdverklaring duidde hij aan de zaken, die het misdrijf dienstig waren ⁽⁴⁰⁾.

Welnu, de instrumenten, die aangewend worden tijdens de voorbereidende daden en na het voltooiën van het misdrijf, zijn dienstig voor het misdrijf, daar zij de dader in staat stellen het beoogde voordeel uit het misdrijf te trekken.

De verbeurdverklaring van deze instrumenten blijkt dus wel door de wetgever beoogd te zijn ⁽⁴¹⁾.

Dat de voorstanders van de enge interpretatie in hun voorbeelden geen voldoende rekening houden met de feitelijke toestanden, die bij het plegen van elk misdrijf voor-

handen zijn, blijkt naar mijn oordeel uit volgende beschouwingen.

Het benutten van een autovoertuig kan onontbeerlijk zijn om een diefstal te plegen, waar de factor verrassing noodzakelijk is om erin te slukken.

Het benutten van een voertuig kan ook noodzakelijk zijn om het inbrekersgerief over te brengen naar de plaats waar de bedrieglijke ontvreemding zal geschieden.

In deze gevallen kan m.i. het autovoertuig niet beschouwd worden als een instrument van de voorbereidende daden, die de diefstal voorafgaan, daar er reeds begin van uitvoering van het misdrijf is van zodra het voertuig vertrekt naar de plaats waar de voorwerpen, die zullen ontvreemd worden, zich bevinden.

De voorbeelden aangehaald door de voorstanders van de enge interpretatie kunnen dus bezwaarlijk als algemene regel gelden.

Er weze bovendien opgemerkt dat de wetgever bij het voorschrijven van de verbeurdverklaring van de zaken die gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf, nergens het inzicht heeft te kennen gegeven van zich vast te klampen aan een theoretische indeling van de daden, die gesteld worden bij het plegen van een misdrijf.

Het bepalen van wat door een voorbereidende daad dient verstaan te worden, waar dit onderscheid door de wetgever voorgeschreven wordt, is overigens een feitelijke kwestie, die soeverein door de feitenrechter beoordeeld wordt ⁽⁴²⁾.

Samenvattend, meen ik dat de rechter in specie dient te beoordelen of de instrumenten van nut geweest zijn of konden zijn voor de misdaad of voor het wanbedrijf en zich niet te bekommeren heeft met het theoretisch onderscheid dat gemaakt wordt tussen de daden, die gesteld werden vóór, tijdens en na het misdrijf.

Indien hij van oordeel is dat een autovoertuig, door een dief gebruikt, om zich op de plaats van de diefstal te begeven onontbeerlijk was, van nut was, of van nut kon zijn voor het plegen van het misdrijf, hetgeen hij soeverein beoordeelt, dan moet hij de verbeurdverklaring ervan uitspreken ⁽⁴³⁾.

Is hij van oordeel dat het voertuig, eigendom van de dief, onontbeerlijk was, van nut was of van nut kon zijn om de opbrengst van de diefstal, b.v. om omvangrijke zaken die gestolen werden, weg te voeren, dan moet hij ook de verbeurdverklaring van het voertuig uitspreken.

Moest de rechter de vordering van het openbaar ministerie strekkende tot verbeurdverklaring afwijzen op grond van de overweging dat het instrument enkel gediend heeft om voorbereidende daden van de misdaad of van het wanbedrijf te stellen, dan zou hij naar mijn oordeel artikel 42 van het Strafwetboek schenden, daar hij de toepassing van deze wetsbepaling afhankelijk zou stellen van een voorwaarde die er niet in voorzien is.

Tussen de voorstaanders van de enge opvatting en van de ruime opvatting van artikel 42 van het Strafwetboek is er geen meningsverschil, wanneer het gaat over een instrument dat eigendom is van derden ⁽⁴⁴⁾.

Als een derde met opzet zijn autovoertuig in leen geeft om de dader van een diefstal in staat te stellen de plaats van de diefstal te bereiken, dan begaat hij een daad van mededaderschap of van medeplichtigheid aan dit misdrijf.

Hij zal dus zelf het voorwerp uitmaken van vervolgingen en zijn voertuig zal dienen verbeurd verklaard te worden.

Geeft een derde met opzet zijn autovoertuig in leen om de opbrengst van het misdrijf mede te nemen, dan maakt hij zich medeplichtig aan diefstal overeenkomstig artikel 67 alinea 4 van het Strafwetboek en zal dus zijn

voertuig moeten verbeurd verklaard worden als instrument van de misdaad of van het wanbedrijf door hem begaan.

d) ONOPZETTELIJKE MISDRIJVEN

De strafwetgeving voorziet naast de misdrijven, die met gewoon of bijzonder opzet gepleegd worden, een reeks misdrijven, die hetzij zonder crimineel opzet geschieden, b.v. de onopzettelijke doding en het onopzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel, hetzij begaan worden zonder dat het opzet in aanmerking komt of een element van het misdrijf uitmaakt.

Deze onopzettelijke misdrijven hebben wel een voorwerp en dit voorwerp zal dus dienen verbeurd verklaard te worden volgens dezelfde regels als degene die toepasselijk zijn op de misdrijven waarin het opzet een rol speelt ⁽⁴⁵⁾.

In verband met de verbeurdverklaring van het voorwerp van het misdrijf heeft de wetgever inderdaad niet het minste onderscheid gemaakt tussen de misdrijven naar gelang het opzet waarmede zij gepaard gaan.

De toestand is echter geheel anders waar het de zaken betreft die gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf en die bedoeld worden door artikel 42 van het Strafwetboek als vatbaar voor verbeurdverklaring, want de woorden « gediend », « bestemd » en « plegen » sluiten noodzakelijk het begrip in van een handelende criminele wil.

Welnu, bij onopzettelijke misdrijven en bij onachtzaamheidsmisdrijven, is de zaak waarmede het kwaad verricht wordt, een instrument van het misdrijf geworden buiten het weten of tegen de wil in van de dader.

Dit instrument zal dus niet vatbaar zijn voor verbeurdverklaring ⁽⁴⁶⁾.

Zo zal niet kunnen verbeurd verklaard worden het toestel of het werktuig, waarmede iemand onopzettelijk gedood of verwond werd.

Bijzondere wetten hebben nochtans afgeweken van het principe, dat bij onopzettelijk misdrijf geen verbeurdverklaring van het instrument van het misdrijf kan uitgesproken worden.

Een bijzonder regime aangaande de verbeurdverklaring wordt onder meer ingesteld door de wet betreffende de politie over het wegverkeer ⁽⁴⁷⁾.

Artikel 50 van deze wet voorziet de mogelijkheid de verbeurdverklaring van het voertuig uit te spreken, onder ander bij onopzettelijk doden of bij onopzettelijk toebrengen van lichamelijk letsel in een verkeersongeval, bij het besturen van een voertuig in staat van dronkenschap of van alcoholintoxicatie, bij vluchtmisdrijf ⁽⁴⁸⁾ en bij schending van het verbod te besturen ⁽⁴⁹⁾.

Deze verbeurdverklaring is steeds facultatief.

Zij kan slechts uitgesproken worden indien de dader, als straf, een vervallenverklaring oploopt van minstens 6 maanden.

Zij is dus een bijkomende straf van een bijkomende straf.

In principe moet de dader van het misdrijf eigenaar zijn van het voertuig, doch er worden enkele gevallen voorzien waarin het niet vereist wordt dat de bestuurder van het voertuig eigenaar ervan weze.

Zo bepaalt artikel 51, 1° van de wet, dat het voertuig kan verbeurd verklaard worden, wanneer de eigenaar van het voertuig ofwel het vluchtmisdrijf uitgelokt heeft ofwel dit misdrijf geduld heeft en wanneer de bestuurder van het voertuig een vervallenverklaringstraf van minstens 6 maanden oploopt ⁽⁵⁰⁾.

Zo bepaalt ook nog artikel 51, 2° van de wet, dat het voertuig kan verbeurd verklaard worden, wanneer de eigenaar ervan het wetens toevertrouwt aan een persoon, die van het recht tot sturen vervallen is verklaard en die wegens schending van het verbod tot sturen een nieuwe vervallenverklaring als straf oploopt van minstens 6 maanden ⁽⁵¹⁾.

Indien de vervallenverklaring als veiligheidsmaatregel opgelegd wordt aan een bestuurder, die lichamelijk ongeschikt bevonden wordt tot het besturen van een voertuig ⁽⁵²⁾, dan kan geen verbeurdverklaring van zijn voertuig uitgesproken worden, daar de bijzondere wet in dit geval geen verbeurdverklaring voorziet.

e) EIGENDOM VAN VEROORDEELDE

Artikel 42, 1° van het Strafwetboek bepaalt dat de zaken, die het voorwerp van het misdrijf uitmaken en die gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf, verbeurd verklaard worden, indien zij eigendom zijn van de veroordeelde.

In het verslag uitgebracht door de heer Haus namens de Commissie van de Regering aan de Minister van Justitie en in het verslag uitgebracht door Baron d'Anethan namens de Commissie van Justitie aan de Senaat, werd als toelichting gegeven, dat het onrechtvaardig zou zijn een eigenaar te beroven van de eigendom van de zaken, die de dader van het misdrijf hem ontnomen heeft, tenzij de eigenaar van deze zaken mededader of medeplichtige van het misdrijf is ⁽⁵³⁾.

1) Een eerste vraag, die rijst, is te weten op welk tijdstip moet nagegaan worden de eigendom van het voorwerp, dat in aanmerking komt voor verbeurdverklaring.

Dit punt is van belang, want het gebeurt meer dan eens dat, na vaststelling van het misdrijf, de dader zich ontdoet van de zaak, die vatbaar is voor verbeurdverklaring.

Door een reeks auteurs wordt er voorgehouden dat de voorwaarde van eigendom moet vervuld zijn op het ogenblik van de uitspraak van het vonnis en dat het onverschillig is of de dader op het ogenblik van de inbreuk eigenaar of geen eigenaar was van het voorwerp, dat in aanmerking komt voor de verbeurdverklaring ⁽⁵⁴⁾.

Dit standpunt blijkt mij niet overeen te stemmen met de ratio legis.

Overeenkomstig artikel 2 van het Strafwetboek, moet elk misdrijf in principe gesanctioneerd worden met de straf, die gesteld is op het ogenblik van het plegen van het misdrijf.

Het is dus op het ogenblik van het misdrijf dat men zich moet plaatsen om te bepalen of de dader eigenaar was van de voorwerpen of van de instrumenten van het misdrijf.

Nergens uit de voorbereidende werken blijkt het, dat de wetgever in verband met de verbeurdverklaring hiervan heeft willen afwijken.

Moest hij enkel beoogd hebben de verbeurdverklaring te voorzien indien het voorwerp of het instrument van het misdrijf eigendom is van de veroordeelde op het ogenblik van de uitspraak, dan zou een beklaagde steeds aan deze maatregel kunnen ontsnappen door de zaak, die vatbaar is voor verbeurdverklaring, vóór de uitspraak aan een derde te verkopen of af te staan.

Op de keper beschouwd, zou, bij bijtreden van deze stelling, het de beklaagde zelfs mogelijk zijn aan de verbeurdverklaring te ontsnappen door, op de dag vóór de

uitspraak, de zaak, die in aanmerking komt voor verbeurdverklaring, te verkopen om ze, na de uitspraak, terug in te kopen.

Het is, naar mijn oordeel, ondenkbaar dat de wetgever een maatregel zou ingesteld hebben waaraan de delinquent naar goeddunken kan ontsnappen en deze maatregel zou gerangschikt hebben in het Strafwetboek onder de bijkomende straffen.

Bij arrest van 13 juni 1955 blijkt het Hof van Cassatie de bestaande betwisting te hebben opgelost door te zeggen voor recht dat om de verbeurdverklaring te verantwoorden het volstaat dat de zaak die vatbaar is voor deze maatregel, eigendom was van de dader van het misdrijf op het ogenblik van de feiten en dat een wijziging van eigendom op het ogenblik van de uitspraak geen invloed kan hebben op de bestraffing ⁽⁵⁵⁾.

2) Een tweede vraag, die rijst, is te weten wat er door eigendom van de veroordeelde bedoeld wordt.

Allerhande gevallen kunnen zich voordoen waarvan de opsomming wat saai voorkomt doch waarvan een nader onderzoek, naar mijn oordeel, niet van belang ontbloomt is.

1° Menigvuldigheid van beklaagden.

Bij vervolging lastens verscheidene beklaagden, als daders en als medeplichtigen van een misdrijf, kan het voorwerp of het instrument ervan uitsluitend eigendom van één van de beklaagden zijn.

Om de verbeurdverklaring te rechtvaardigen volstaat zulks, daar de wetgever geen uitgebreider eisen in verband met de eigendom gesteld heeft ⁽⁵⁶⁾.

2° Beklaagde is enkel medeëigenaar.

De voorwerpen, die in aanmerking komen om verbeurd verklaard te worden, kunnen ook gemeenschappelijk eigendom zijn van verscheidene eigenaars, waarvan slechts één, als beklaagde van een misdrijf, vervolgd wordt.

In dit geval dient de verbeurdverklaring uitgesproken te worden, daar de wetgever niet eist dat de veroordeelde uitsluitend eigenaar was van de voorwerpen of instrumenten van het misdrijf ⁽⁵⁷⁾.

Indien het gaat om deelbare voorwerpen, dan zal enkel het deel, waarop veroordeelde recht heeft, verbeurd verklaard worden ⁽⁵⁸⁾.

Gaat het om ondeelbare voorwerpen, dan zal de verbeurdverklaring een onverdeelde doen ontstaan tussen, aan de ene kant, de gemeenschappelijke eigenaar en, aan de andere kant, de Staat die door de verbeurdverklaring de onverdeelde eigenaar geworden is in de plaats van de veroordeelde ⁽⁵⁹⁾.

3° Eigendom onder opschortende of ontbindende voorwaarde.

Wanneer het voorwerp of het instrument van het misdrijf door de beklaagde op krediet aangekocht werd met schorsing van eigendomsoverdracht tot op het ogenblik van de afbetaling en wanneer de afbetaling nog niet volledig verricht werd op het ogenblik van het plegen van de inbreuk, dan zal dit voorwerp of instrument niet kunnen verbeurd verklaard worden daar beklaagde geen eigenaar ervan is ⁽⁶⁰⁾.

Is de beklaagde eigenaar onder ontbindende voorwaarde van het voorwerp of van het instrument van het misdrijf, dan moet de verbeurdverklaring wel uitgesproken worden,

daar de wetgever geen eigendom, die eventueel tijdelijk is, van de verbeurdverklaring uitgesloten heeft.

Door deze verbeurdverklaring zal, wel te verstaan, de eigendom aan de Staat overgedragen worden met de modaliteiten eraan verbonden, want een nieuwe eigenaar kan niet meer rechten bezitten dan de vorige eigenaar ⁽⁶¹⁾.

4°) *Beklaagde is vruchtgebruiker.*

Is de beklaagde vruchtgebruiker van het voorwerp of van het instrument van het misdrijf, dan is er geen aanleiding tot verbeurdverklaring ⁽⁶²⁾.

Het vruchtgebruik is, zoals bepaald door artikel 578 van het Burgerlijk Wetboek, het recht genot te hebben van een zaak waarvan een ander de eigendom heeft.

De wettelijke bepaling van het vruchtgebruik laat dus niet toe het als een eigendom te beschouwen.

5°) *Beklaagde is quasi-vruchtgebruiker.*

Anders gaat het met het quasi-vruchtgebruik.

Daar de quasi-vruchtgebruiker de zaken mag verbruiken, mits een gelijke hoeveelheid zaken van dezelfde hoedanigheid en waarde terug te geven, is hij eigenaar ervan en kunnen dus deze zaken verbeurd verklaard worden ⁽⁶³⁾.

6°) *Beklaagde is blote eigenaar.*

Indien de beklaagde blote eigenaar is van de voorwerpen of van de instrumenten van het misdrijf, dan kan de verbeurdverklaring ervan uitgesproken worden, daar de blote eigenaar een eigendomsrecht bezit ⁽⁶⁴⁾.

De Staat zal, wel te begrijpen, bij overdracht van deze eigendom, de rechten van de vruchtgebruiker dienen te eerbiedigen.

7°) *Beklaagde is gehuwd.*

Is de beklaagde gehuwd, dan kunnen de regels aangaande de verbeurdverklaring beïnvloed worden door de bepalingen van de huwelijksvereenkomst.

Indien de beklaagde eigenaar is, al was het maar ten dele, van de voorwerpen of instrumenten van het misdrijf, dan is er aanleiding tot verbeurdverklaring zonder dat er dient onderzocht te worden of de beklaagde een recht tot beschikking over deze zaken bezit, daar de wetgever enkel als voorwaarde stelt dat de beklaagde eigenaar weze van de verbeurd verklaarde voorwerpen ⁽⁶⁵⁾.

Hetgeen ik reeds vroeger uiteengezet heb betreffende de medeëigendom van het voorwerp of van het instrument van het misdrijf vindt hier ook zijn toepassing.

3) Een derde vraag, die rijst, is te weten hoe een betwisting aangaande het eigendomsrecht dient opgelost te worden.

De beklaagde kan staande houden geen eigenaar te zijn van de zaken, die in aanmerking komen om verbeurd verklaard te worden.

Indien het gaat over roerende goederen, dan zal de strafrechter « zelf » beslissen wie eigenaar is van deze voorwerpen en zal de betwisting geen prejudicieel geschil kunnen verwekken ⁽⁶⁶⁾.

Hij zal onder meer in acht nemen de welbekende regel voorgeschreven door artikel 2279 van het Burgerlijk Wetboek: « Met betrekking tot roerende goederen geldt het bezit als titel ».

Een voldoende bewijs van eigendom van een roerend voorwerp zal opgeleverd worden door een bezit ervan dat vrij is van gebreken ⁽⁶⁷⁾.

Indien de zaak, die vatbaar is voor verbeurdverklaring, een onroerend goed is, dan zal, bij betwisting van de eigendom ervan door de beklaagde, de strafrechter ook « zelf » te oordelen hebben over het geschil van burgerlijk recht overeenkomstig de algemene regel gehuldigd bij artikel 15 van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van Strafvordering.

De betwisting zal hier ook geen aanleiding geven tot een prejudicieel geschil, daar de bijzondere rechtspleging voorzien bij de artikelen 17 tot 19 van dezelfde wet van 17 april 1878, slechts toepasselijk is in het uitzonderlijk geval dat beklaagde zich beroept op een recht van eigendom dat elk karakter van misdrijf ontnemt aan het feit waarop de vervolging berust.

B. Zaken die dienen verbeurd verklaard te worden ongeacht of zij eigendom zijn of niet van de beklaagde

1) ALGEMENE BEPALING

De voorwerpen en de instrumenten van een misdrijf of wanbedrijf kunnen slechts verbeurd verklaard worden, indien zij eigendom zijn van de beklaagde.

Artikel 42 van het Strafwetboek stelt niet deze vereiste van eigendom in verband met de zaken, die uit het misdrijf voortkomen ⁽⁶⁸⁾.

Deze dienen steeds verbeurd verklaard te worden, onverschillig of zij al dan niet eigendom zijn van de veroordeelde.

De zaken, die uit het misdrijf voortkomen, zijn deze die voortgebracht worden door de onwettelijke daad.

Het zijn m.a.w. de producten van het misdrijf.

Als voorbeelden van producten van het misdrijf kan men opgeven: de nagemaakte bankbiljetten, de vervalste eetwaren, de valse wissel en de kwijting van een minderjarige afgedwongen door misbruik van zijn zwakheid ⁽⁶⁹⁾.

Een vals stuk, dat volledig door de vervalser gemaakt werd, is niet alleen het voorwerp van het misdrijf doch is tevens het voorwerp dat uit het misdrijf voortkomt.

Het moet dus, ongeacht wie de eigenaar ervan is, verbeurd verklaard worden ⁽⁷⁰⁾.

2) NAUWKEURIGHEID

Artikel 35 van het Wetboek van Strafvordering voorziet de inbeslagneming van alles wat schijnt gediend te hebben of bestemd te zijn geweest om de misdaad of het wanbedrijf te plegen alsook van alles wat eruit schijnt voortgekomen te zijn, en ten slotte van alles wat dienen kan om de waarheid aan de dag te brengen.

Deze zaken kunnen echter niet alle verbeurd verklaard worden.

Meer in het bijzonder worden bij artikel 42 van het Strafwetboek enkel als product van het misdrijf omschreven en bedoeld, de zaken die uit het misdrijf voortkomen.

Daar het gaat om een maatregel, die het individu in zijn vermogen treft, dient de wettekst, bij gebrek aan andere wilsuiting van de wetgever, in enge zin uitgelegd te worden.

Zo zullen de zaken, die door het misdrijf wederrechtelijk in het bezit van de beklaagde gekomen zijn, zoals het ontstolen geld, niet vatbaar zijn voor verbeurdverklaring, zelfs niet indien de eigenaar ervan onvindbaar is ⁽⁷¹⁾.

Ontstolen geld is immers niet het product van het misdrijf doch het voorwerp van de diefstal.

Als voorwerp van de diefstal kan het ontstolen geld ook niet verbeurd verklaard worden, daar enkel de voorwerpen van het misdrijf, eigendom van de beklaagde, vatbaar zijn voor verbeurdverklaring.

Evenmin kan men verbeurd verklaren de zaken die met het ontstolen geld werden aangekocht ⁽⁷²⁾ of het geld dat voortkomt van de verkoop van de ontstolen goederen ⁽⁷³⁾, daar deze goederen noch voorwerp van het misdrijf, noch instrument of product van het misdrijf zijn.

3) BIJZONDERE BEPALINGEN

In het Strafwetboek wordt er een bijzondere regeling van verbeurdverklaring voorzien bij het plegen van zekere misdrijven.

Als vereiste wordt er niet gesteld, dat de beklaagde eigenaar zou wezen van de zaken, die in aanmerking komen voor verbeurdverklaring.

De zaken zelf worden bovendien in de wetteksten nauwkeurig omschreven.

Zo voorziet artikel 303 van het Strafwetboek bij de niet wettelijk toegelaten loterijen, de verbeurdverklaring in alle gevallen van de loterijbriefjes alsook van de berichten, aankondigingen of aanplakbiljetten van deze loterijen.

Zo bepaalt ook artikel 305 van het Strafwetboek dat de gelden of zaken, die als inzet bij verboden spelen gevonden werden, alsook de meubelen, werktuigen, gereedschappen en toestellen, die voor de dienst van het spel gebruikt of bestemd werden, in elk geval verbeurd verklaard worden.

Overeenkomstig artikel 386bis van het Strafwetboek dienen eveneens de oneerbare prenten, afbeeldingen of voorwerpen, die de verbeelding van minderjarigen beneden de 18 jaar kunnen prikkelen en die ten toon gesteld werden op of aan de openbare weg, hun te koop geboden werden of gesteld werden om hun uitgedeeld te worden, bij veroordeling altijd te worden verbeurd verklaard.

Artikel 457 van hetzelfde wetboek voorziet ook nog de verbeurdverklaring, zonder dat een vereiste van eigendom gesteld wordt, van de spijzen, dranken, voedingswaren of voedingsmiddelen die stoffen bevatten, die de dood kunnen teweegbrengen of de gezondheid zwaar kunnen schaden.

Gaat het alleen om vervalste eetwaren of dranken, dan worden deze bij toepassing van artikel 503 van het Strafwetboek verbeurd verklaard indien zij in het bezit gevonden worden van de schuldige, ongeacht of hij eigenaar ervan is.

IX. PERKEN VAN DE VERBEURDVERKLARING EN INTERPRETATIE VAN DE BIJZONDERE WETSBEPALINGEN OP HET STUK

De wetgever heeft de zaken, die vatbaar zijn voor verbeurdverklaring, omschreven in termen die op zich zelf een brede of enge betekenis hebben.

Daar de strafwet op restrictieve wijze moet geïnterpreteerd worden, kan de verbeurdverklaring slechts de voorwerpen, door de wetgever omschreven, treffen en zal de draagwijdte van de termen door de wetgever benuttigd niet mogen overschreden worden ⁽⁷⁴⁾.

Wat de interpretatie van de bijzondere wetsbepalingen betreft, valt het aan te stippen dat indien deze wetsbepalingen de zaken opsommen, die moeten verbeurd verklaard worden, men hieruit moet afleiden dat geen andere

zaken het voorwerp kunnen uitmaken van deze maatregel ⁽⁷⁵⁾.

Zijn de bijzondere wetsbepalingen strijdig met de algemene bepalingen van de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek, dan zijn het vanzelfsprekend de bijzondere bepalingen die moeten toegepast worden ⁽⁷⁶⁾.

X. DE VERBEURDVERKLARING EN DE BIJZONDERE WETTEN

A. Algemene regel

Overeenkomstig artikel 100 van het Strafwetboek van 8 juni 1867 worden de bepalingen van het eerste boek van dit wetboek, en dus ook de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek over de verbeurdverklaring, toegepast op de misdrijven, die in de bijzondere wetten en verordeningen strafbaar zijn gesteld, tenzij andersluidende bepalingen in deze wetten en verordeningen ⁽⁷⁷⁾ ⁽⁷⁸⁾.

B. Categorieën bijzondere verbeurdverklaringen

De bijzondere wetten en verordeningen zijn zeer talrijk.

Bij de lezing ervan stelt men vast dat zij aangaande de verbeurdverklaring: ofwel geen bepalingen bevatten, ofwel naar het Strafwetboek verwijzen, ofwel afwijkingen bevatten op de algemene regels door het Strafwetboek gehuldigd.

Met het oog op de verbeurdverklaring kan men doorgaans de bijzondere wetten en verordeningen, die niet uitdrukkelijk zonder meer naar de bepalingen van boek I van het Strafwetboek van 1867 verwijzen, onder een van volgende categorieën rangschikken:

1) In een **EERSTE CATEGORIE** kan men onderbrengen de bijzondere strafwetten, die geen bepalingen in verband met de verbeurdverklaring bevatten.

Wanneer de bijzondere wetten of verordeningen misdaden of wanbedrijven bestraffen en geen bepalingen inhouden over de verbeurdverklaring, zullen de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek toegepast worden.

Zulks moet noodzakelijk afgeleid worden uit de algemene regel, die ik daareven heb aangehaald.

De brede draagwijdte van de termen van artikel 100 van het Strafwetboek wijst erop, dat bedoeld worden de bijzondere wetten en verordeningen, die in werking zijn getreden zowel vóór als na het Strafwetboek van 1867 ⁽⁷⁸⁾.

Het voorwerp van de misdaad of van het wanbedrijf, eigendom van de beklaagde, en het product van zulke misdrijven moeten dus steeds verbeurd verklaard worden ⁽⁷⁹⁾.

Zo werd bij arrest van 15 april 1957 door het Hof van Cassatie ⁽⁸⁰⁾ vastgesteld, dat de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek toepasselijk zijn op de inbreuken voorzien bij de artikelen 1 en 5 van de wet van 24 juli 1923 ter bescherming van de militaire duiven en ter beteugeling van het aanwenden van duiven voor bespieding.

Het instrument, eigendom van de beklaagde, zal ook moeten verbeurd verklaard worden, wanneer het gaat om een misdrijf voorzien in de bijzondere wetten waarbij het crimineel opzet een element ervan uitmaakt ⁽⁸¹⁾.

2) In een **TWEDE CATEGORIE** kunnen ondergebracht worden de bijzondere strafwetten, die bepalingen inhouden in verband met de verbeurdverklaring.

Zekere wetgevingen verwijzen niet naar de algemene regelen voorgeschreven door de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek van 1867 of naar boek I van dit wetboek wat de verbeurdverklaring betreft.

Zulks zal steeds het geval zijn voor de wetgevingen, die afgekondigd werden, en voor de verordeningen, die uitgevaardigd werden, vóór de inwerkingtreding van het Strafwetboek van 1867.

Indien de wetgevingen ten opzichte van de verbeurdverklaring een eigen en volledige reglementering bevatten, die afwijkt van de algemene regelen voorzien door de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek, dan zijn deze artikelen er niet toepasselijk op.

Zo werd door het Hof van Cassatie beslist dat geen verbeurdverklaring kan uitgesproken worden bij toepassing van de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek, wanneer vervolgingen ingesteld worden wegens inbreuk op de jachtwet van 28 februari 1882 ⁽⁸²⁾.

Artikel 8 van deze bijzondere wet voorziet de verbeurdverklaring van de verboden jachttuigen, die vervoerd worden of onder zich gehouden worden, doch niet van het instrument van het misdrijf.

Het autovoertuig, dat gediend heeft om de verboden jachttuigen te vervoeren, zal dus niet kunnen verbeurd verklaard worden als instrument van het misdrijf.

De rechter zal evenwel de verbeurdverklaring toch kunnen uitspreken indien hij het autovoertuig als een verboden jachttuig beschouwt.

Hij zal zulks normaal vaststellen, wanneer het voertuig verbouwd werd tot een tuig geschikt om te jagen ⁽⁸³⁾ of wanneer de dader, vanuit het autovoertuig zelf, naar het wild geschoten heeft ⁽⁸⁴⁾.

Bij arrest van 22 november 1926 besliste het Hof van Cassatie, dat de feitenrechter soeverein bepaalt wat een tuig is dat geschikt is om het wild te vangen of te doden ⁽⁸⁵⁾.

Indien de bijzondere wetgeving andersluidende bepalingen bevat in verband met de verbeurdverklaring, die echter samengenomen geen eigen en volledige reglementering op het stuk uitmaken, dan zullen de afwijkingen op de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek beperkt blijven tot de bepalingen die uitdrukkelijk deze afwijkingen voorzien.

Kan hier aangehaald worden artikel 23 van de wet van 6 april 1843 op de beteugeling van de smokkel inzake douanen dat steeds de verbeurdverklaring voorziet van het voertuig, dat gediend heeft om het misdrijf te plegen en niet als vereiste van de verbeurdverklaring stelt dat het voertuig eigendom is van de beklaagde ⁽⁸⁶⁾.

3) In een **DERDE CATEGORIE** kan men onderbrengen de bijzondere wetten die bepalingen bevatten met betrekking op de verbeurdverklaring doch ook verwijzen naar de bepalingen van boek I van het Strafwetboek van 1867.

De draagwijdte van de verbeurdverklaring zal hier afhangen van de termen waarin de wetgever zich in elke bijzondere wet uitgedrukt heeft.

Het Hof van Cassatie verstrekke in dit verband bij arrest van 28 januari 1946 ⁽⁸⁷⁾ een interessante nauwkeurigheid.

Het verklaarde dat wanneer een bijzondere wet de verbeurdverklaring beveelt van andere voorwerpen dan deze voorzien door artikel 42 van het Strafwetboek, niet specificeert dat deze eigendom moeten zijn van de veroordeelde en beschikt dat de rechter die verbeurdverklaring uitsprekt « onverminderd de krachtens artikel 42 van het

Strafwetboek bevolen verbeurdverklaring », de voorwerpen omschreven in de bijzondere wet dienen verbeurd verklaard te worden zonder dat er geëist wordt dat zij eigendom zouden wezen van de beklaagde.

Het standpunt ingenomen door het Opperste Gerechtshof wordt als volgt verduidelijkt.

Het artikel 42 van het Strafwetboek voorziet twee soorten verbeurdverklaringen :

Aan de ene kant : deze van de zaken, voorwerp of instrument van het misdrijf op voorwaarde dat zij eigendom zijn van de veroordeelde ; en aan de andere kant : deze van de zaken, product van het misdrijf, zonder de restrictieve voorwaarde van eigendom daareven aangehaald.

Men moet hieruit afleiden, aldus het Hof van Cassatie, dat wanneer de wetgever oordeelt dat de verbeurdverklaring moet afhankelijk gesteld worden van de voorwaarde dat de zaak eigendom is van de beklaagde, hetgeen een restrictieve voorwaarde uitmaakt, hij zulks uitdrukkelijk in de bijzondere wet formuleert ⁽⁸⁸⁾.

Het valt ook voor, dat de wetgever in de bijzondere wet de verbeurdverklaring voorschrijft, doch geen omschrijving geeft van de voorwerpen, die in aanmerking komen.

Het koninklijk besluit nr. 78 van 10 november 1967 betreffende de geneeskunst, de uitoefening van de daaraan verbonden beroepen en de geneeskundige commissies, bevat een dergelijke bepaling.

Luidens artikel 43 - 1 van dit besluit kan de rechter, in geval van veroordeling wegens onwettige beoefening van de geneeskunde, de bijzondere verbeurdverklaring in het belang van de volksgezondheid uitspreken, zelfs wanneer de veroordeelde geen eigenaar is van de verbeurdverklaarde voorwerpen.

Het komt mij voor, gelet op deze termen, dat de rechter slechts zal kunnen verbeurd verklaren de zaken die het voorwerp van het misdrijf uitmaken, de zaken die gediend hebben of bestemd waren tot het plegen van het misdrijf en de zaken die uit het misdrijf voortkomen.

Artikel 44 van hetzelfde besluit voorziet immers dat de bepalingen van boek I van het Strafwetboek toepasselijk zijn en verwijst dus ook naar artikel 42 van dit wetboek, dat de algemene regel inhoudt van de bijzondere verbeurdverklaringen.

4) In een **VIERDE CATEGORIE** kan men onderbrengen de bijzondere wetten, die uitdrukkelijk de toepassing van de algemene regels in verband met de verbeurdverklaring uitsluiten.

Zo voorzien o.m. artikel 52 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer ⁽⁸⁹⁾ en artikel 20 van de wet van 23 juni 1969 betreffende de taxidiensten, dat in afwijking van artikel 43, eerste lid van het Strafwetboek, de verbeurdverklaring van het voertuig wegens inbreuk op deze wetten enkel uitgesproken wordt in de gevallen die zij bepalen.

C. Toepassing van art. 42 en 43 van het Strafwetboek op de koninklijke besluiten, op de provinciale reglementen en op de gemeentereglementen

De Grondwet en de wetten hebben aan de Koning, aan de provinciale overheden en aan de gemeenteverheden een reglementerende macht toegekend ⁽⁹⁰⁾.

Zal, bij inbreuk op de bepalingen van de koninklijke besluiten, van de provinciale reglementen en van de ge-

meentereglementen, de rechter ertoe genoopt zijn de verbeurdverklaring uit te spreken?

1) DE KONINKLIJKE BESLUITEN

Laten wij vooreerst deze vraag onderzoeken ten opzichte van de koninklijke besluiten.

Men kan deze besluiten in twee reeksen groeperen.

a) In een eerste reeks kan men onderbrengen de koninklijke besluiten uitgevaardigd op grond van wetten die geen bijzondere sancties voorzien.

Onder het Nederlands regime werd reeds een eenvoudige bestraffing in dit verband verwezenlijkt.

De wet van 6 maart 1818 werd afgekondigd waarvan artikel 1 bepaalde dat de inbreuken op koninklijke besluiten, waarop de wetten geen bijzondere straffen vastgesteld hadden of zouden vaststellen, bestraft werden door de rechtbanken, hetzij met een geldboete van één tot honderd gulden of met een gevangenisstraf van één dag tot veertien dagen, hetzij met beide straffen te zamen.

De wet van 6 maart 1818 stelde niet als straf de verbeurdverklaring.

Daar de Franse Code Pénal van 1810, die in onze streken tot 15 oktober 1867 in werking was, de algemene regel huldigde dat de verbeurdverklaring slechts kon uitgesproken worden in de gevallen waar deze straf uitdrukkelijk door de overtreden wetsbepaling voorzien was ⁽⁹¹⁾, kon dus de rechter bij overtreding van een koninklijk besluit, waarop geen bijzondere wet een bijzondere straf vastgesteld had, geen verbeurdverklaring uitspreken ⁽⁹²⁾.

Artikel 1 van de wet van 6 maart 1818 werd echter gewijzigd bij de wet van 5 juni 1934, die de inbreuken op deze koninklijke besluiten thans bestraft, hetzij met een gevangenisstraf van 8 dagen tot 14 dagen en met een geldboete van 26 frank tot 200 frank, hetzij met één van beide straffen ⁽⁹³⁾.

Het doel door de wetgever beoogd was, volgens het verslag van de Centrale sectie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers ⁽⁹⁴⁾, de straffen, die voorheen voorzien werden, in overeenstemming te brengen met het algemeen systeem van onze penale wetten.

Gelet op de inzichten van de wetgever en overeenkomstig artikel 100 van het Strafwetboek, zullen bijgevolg de bepalingen van boek I van dit wetboek bij het plegen van deze inbreuken toepasselijk zijn en zal de rechter ertoe gehouden zijn, daar het om wanbedrijven gaat, de verbeurdverklaring uit te spreken indien de voorwaarden gesteld door artikel 42 van het Strafwetboek vervuld zijn.

b) In een tweede reeks kan men onderbrengen de koninklijke besluiten uitgevaardigd op grond van bijzondere wetten die zelf straffen voorzien bij overtreding van deze besluiten.

De artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek zullen, behalve andersluidende bepalingen in deze bijzondere wetten, erop toepasselijk zijn.

2) DE PROVINCIALE REGLEMENTEN

De mogelijkheid en de verplichting de verbeurdverklaring op te leggen wegens het plegen van een inbreuk op een provinciaal reglement zijn ook een verder onderzoek waard.

Artikel 85 van de provinciale wet van 30 april 1836 ⁽⁹⁵⁾ machtigt de provincieraden reglementen en verordeningen te maken en zelf straffen te voorzien die geen 8 dagen gevangenisstraf en 200 frank geldboete te boven gaan.

Gelet op de termen van de provinciale wet, wordt er staande gehouden dat de provincieraden enkel gemachtigd worden de inbreuken op hun reglementen te laten bestraffen met gevangenisstraf en met geldboete, dat zij er niet toe gemachtigd zijn de verbeurdverklaring als straf te voorzien en dat de rechter, bij inbreuk op de provinciale reglementen, de verbeurdverklaring niet kan uitspreken ⁽⁹⁶⁾.

Onder het regime van de Franse Code Pénal van 1810 was dit evident daar, zoals reeds vroeger gezegd, de verbeurdverklaring slechts door de rechter kon uitgesproken worden, indien deze straf uitdrukkelijk door de overtreden wetsbepaling voorzien werd.

Het komt mij echter voor dat, in het licht van de principes gehuldigd door het Strafwetboek van 8 juni 1867, het vraagstuk een andere oplossing dient te krijgen.

Indien de provincieraden in hun reglementen enkel gevangenisstraffen en geldboeten als sanctie kunnen voorzien, moet de rechter niettemin, overeenkomstig artikel 100 van het Strafwetboek van 1867, de bepalingen van het eerste boek van dit wetboek op deze verordeningen toepassen en dus ook de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek.

Voorziet het provinciaal reglement een correctionele gevangenisstraf of geldboete, dan moet hij de verbeurdverklaring uitspreken indien de voorwaarden gesteld bij artikel 42 van het Strafwetboek vervuld zijn.

De rechter moet immers de strafwetten in hun geheel toepassen.

Anders zou het zijn moest de provincieraad enkel een politiegevangenisstraf of een politiegeldboete voorzien.

De rechter zou dan geen verbeurdverklaring kunnen uitspreken daar, bij overtreding, naar luid van artikel 43 lid 2 van het Strafwetboek de verbeurdverklaring slechts kan uitgesproken worden, indien de bijzondere tekst deze straf vaststelt.

Met betrekking op de provinciale reglementen bestaat er dus een essentieel verschil tussen de administratieve bevoegdheid straffen vast te stellen en de gerechtelijke bevoegdheid bij het uitspreken van de straf.

3) DE GEMEENTEREGLEMENTEN

Blijft dan nog het onderzoek van de mogelijkheid en van de verplichting de verbeurdverklaring op te leggen wegens het plegen van een inbreuk op een gemeentereglement.

Artikel 78 van de gemeentewet van 30 maart 1836 ⁽⁹⁷⁾ machtigt de gemeenteraden verordeningen van gemeentepolitie te maken en deze strafbaar te stellen met politiestraffen tenzij een wet reeds in de straf voorzien heeft.

De gemeenteraden zijn dus zelf wetgever ter zake en bezitten dus in principe dezelfde macht als de wetgever binnen het raam van de politiestraffen waarvan de verbeurdverklaring deel uitmaakt ⁽⁹⁸⁾.

Zij kunnen dus in hun verordeningen van gemeentepolitie als bijkomende straf de verbeurdverklaring voorzien uitgenomen wanneer de wet reeds zelf de straf bepaald heeft.

Daar de straffen, die de gemeenteraad vaststelt, overtredingen zijn, zal de rechter, gelet op de bepaling van artikel 43 lid 2 van het Strafwetboek, slechts de verbeurd-

verklaring kunnen uitspreken indien de verordening van gemeentepolitie deze straf uitdrukkelijk voorziet.

Artikel 43 lid 2 beschikt dat bij overtreding de verbeurdverklaring uitgesproken wordt in de gevallen bij de « wet » bepaald, doch volgens de rechtspraak is de term « wet » niet restrictief te interpreteren en worden ook de verordeningen van gemeentepolitie beoogd ⁽⁹⁹⁾.

XI. SAMENLOOP VAN MISDRIJVEN DIE ONDERSCHIEDENE VERBEURDVERKLARINGEN VOORZIEN

Artikel 64 van het Strafwetboek bepaalt, dat de straffen van bijzondere verbeurdverklaring wegens verscheidene misdaden, wanbedrijven of overtredingen, altijd samen opgelegd worden.

De wetgever heeft het rechtvaardig geacht omtrent de verbeurdverklaring een afwijking te voorzien op de algemene regels gehuldigd door het hoofdstuk VI van het boek I van het Strafwetboek, die grenzen stellen aan de op te leggen straffen bij samenloop van verscheidene misdrijven ⁽¹⁰⁰⁾.

De verbeurdverklaringen dienen dus samen opgelegd, zelfs indien bij samenloop van misdrijven geen afzonderlijke hoofdstraf kan uitgesproken worden voor elk misdrijf ⁽¹⁰¹⁾.

Zij dienen ook samen opgelegd, indien een hoofdstraf uitgesproken wordt voor feiten die voorstspruiten uit één enkel misdadig opzet ⁽¹⁰²⁾.

Wordt de hoofdstraf, waarvan de verbeurdverklaring de bijkomende straf uitmaakt, opgeslorpt door een straf, die gesteld is voor een zwaarder misdrijf, dan moet niettemin, gelet op de termen van artikel 64 van het Strafwetboek, de verbeurdverklaring uitgesproken worden ⁽¹⁰³⁾.

Het bijzonder regime van samenvoeging van de verbeurdverklaring is ook toepasselijk op de bijzondere wetten en verordeningen overeenkomstig artikel 100 van het Strafwetboek tenzij deze andersluidende bepalingen zouden bevatten ⁽¹⁰⁴⁾.

Het regime ingesteld bij artikel 64 van het Strafwetboek ondergaat nochtans een beperking, wanneer de materialiteit van de voorwerpen het niet mogelijk maakt tweemaal de verbeurdverklaring uit te spreken ⁽¹⁰⁵⁾.

Zo zal het wapen, dat gediend heeft om twee samenlopende misdrijven te plegen, slechts eenmaal kunnen verbeurd verklaard worden, daar men geen tweemaal eenzelfde voorwerp kan ontnemen.

Zo zal ook, om dezelfde reden, geen tweemaal de verbeurdverklaring kunnen uitgesproken worden, wanneer de wet bij het voorhanden zijn van verzwarende omstandigheden, een verdubbeling van de straffen oplegt ⁽¹⁰⁶⁾.

Zulks heeft bovendien tot gevolg dat er geen aanleiding bestaat tot het verdubbelen van de geldboete, die de wetgever soms in de plaats van de verbeurdverklaring opgelegd heeft ⁽¹⁰⁷⁾.

De beperking, die voortvloeit uit de materialiteit van de zaken, vindt echter haar toepassing niet, bij gebrek aan zekerheid aangaande de identiteit van de voorwerpen, wanneer bij samenloop van jachtdelicten er aanleiding toe bestaat de bijzondere geldboete van 100 frank in de plaats van de verbeurdverklaring uit te spreken overeenkomstig artikel 20 van de jachtwet van 28 februari 1882 ⁽¹⁰⁸⁾ bij gebrek telkens aan onmiddellijke afgifte van het wapen.

Het Hof van Cassatie besliste in dit opzicht dat er geen

hinder bestaat tot het samen opleggen van deze bijzondere geldboeten en dat de delinquent zoveel maal de bijzondere geldboete dient te betalen als hij in overtreding genomen werd ⁽¹⁰⁹⁾.

Het kan gebeuren dat een beklaagde terzelfdertijd inbreuk gepleegd heeft op artikel 20 van de jachtwet van 28 februari 1882 en op artikel 17 van de wet van 3 januari 1933 op de wapenen en de munities ⁽¹¹⁰⁾.

In dit geval zal de bijzondere geldboete, die gesteld is bij niet onmiddellijke afgifte van het wapen, niet mogen uitgesproken worden.

De rechter zal immers ertoe gehouden zijn overeenkomstig artikel 17 van de wet van 3 januari 1933 de verbeurdverklaring van het wapen uit te spreken.

Hij kan dus geen bijzondere geldboete opleggen daar deze geldboete enkel ingesteld werd ter vervanging van de verbeurdverklaring van het wapen ⁽¹¹¹⁾.

(Slot in volgend nummer)

- (1) Fundamentele wet van 24 augustus 1815.
- (2) Decreet van 7 februari 1831.
- (3) cfr. : Haus- Princ. gén. droit pénal. Ed. 1874, T. II nr. 733 en noot 2 ; Prins- Science pénale et droit positif. Ed. 1899 bl. 506 noot ; Nijpels et Servais- Le code pén. belge interprété. Ed. 1938, T. I bl. 150 nr. 12.
- (4) Zie : Cass. fr. 10 aug. 1854 D.P. 1854, 5, 200 Tw. Corruption, noot 2 ; Rigaux et Trousse- Crimes et délits du code pénal. Ed. 1963, T. IV bl. 286 en J. Constant- Traité élém. droit pénal. Ed. 1965, T. II nr. 701.
- contra : Haus- Princ. gén. droit pénal. Ed. 1874 T. II nr. 733 bl. 60 en Poupart- Du caractère mixte de certaines décisions prononcées par les juridictions répressives R.D.P. 1952-1953 bl. 525.
- (5) cfr. : Trousse- L'interprétation des lois pénales R.D.P. 1952-1953 bl. 425.
- (6) Krijgsraad Antwerpen, 9 maart 1945 J.T. 1945, blz. 440.
- (7) zie : Trousse- Nov. Droit pénal. Ed. 1956 T. I Vol. I- Droit pénal positif. La peine nrs. 826 en 828.
- (8) cfr. : Cass. 29 mei 1882 Pas. 1882 I 317.
- (9) cfr. : Cass. 14 maart 1898 Pas. 1898 I 113.
- (10) gewijzigd bij artikel 7 par. 1 van de wet van 31 december 1947.
- (11) cfr. : Cass. 12 mei 1930 Pas. 1930 I 211 en 213 noot.
- (12) cfr. : R.P.D.B. T. VII Tw. Infractions et répression en général nr. 263.
- (13) zie : Cass. 18 juni 1917 Pas. 1918 I 36 en Cass. 14 jan. 1952 Pas. 1952 I 265.
- (14) cfr. : P.B. Tw. Confiscation nr. 132 en Poupart- Du caractère mixte de certaines décisions prononcées par les juridictions répressives R.D.P. 1952-1953 bl. 528.
- (15) cfr. : Charleroi 22 febr. 1896 Pas. 1896 III 100 en noot, alsook Charleroi 28 april 1897 Pas. 1897 III 195 ; contra : Corr. Brussel 1 juli 1925 P.P. 1926 kol. 142 J.J.P. 1927 bl. 142 en Pol. Rochefort 12 mei 1939 J.J.P. 1940-1941 bl. 214.
- (16) cfr. : Cass. fr. 14 november 1850 D.P. 1850-5-353 ; Cass. 13 juni 1955 Pas. 1955 I 1114 en Viaene- A.P.R. Tw. Huiszoeeking en beslag in strafzaken nr. 90.
- (17) zie : Luik 28 oktober 1948 Jur. Liège 1948-1949 bl. 152.
- (18) zie : Cass. 2 augustus 1880. Pas. 1880 I 287.
- (19) cfr. : Cass. 10 november 1902 Pas. 1903 I 31.
- (20) B.S. 10 augustus 1967.
- (21) zie : motivering Cass. 8 november 1909. Pas. 1909 I 433.
- (22) zie : Cass. 18 mei 1931 Pas. 1931 I 170 ; Cass. 16 oktober 1933 Pas. 1934 I 37 ; Cass. 22 december 1952 Pas. 1953 I 281 en Cass. 9 november 1953 Pas. 1954 I 171.
- (23) de artikelen 42- 1° en 43 van het S.W.
- (24) cfr. : Beroep Brussel 27 oktober 1934 R.D.P. 1934 bl. 1053.
- (25) cfr. : Beroep Brussel 8 augustus 1862 Pas. 1863 II 27.
- (26) cfr. : Trousse- Nov. Droit pénal. Ed. 1956 T. I Vol. I Droit pénal positif. La Peine nr. 865. Er weze ook terloops aangehaald dat bij arrest van het Hof van Cassatie van 24 maart 1969 nr. 9142 inzake Daelman Lucien, niet gepubliceerd, beslist werd, dat bij vervolging wegens niet tijdig betalen van de jaarlijkse taks voor het ontvangen van radio-omroepuitzendingen in staat van bijzondere herhaling, het ontvangsttoestel niet vatbaar is voor de verbeurdverklaring voorzien door artikel 16 van de wet van 26 januari 1960 en door de artikelen 42 en 43 van het Strafwetboek, daar het geen voorwerp, instrument of product kan zijn van het weerhouden misdrijf.
- (27) cfr. : R.P.D.B. Tw. Infractions et répression en général nr. 269.

(28) zie: Schuind, *Traité prat. droit criminel*. Ed. 1944 bl. 112.

(29) zie: Cour sup. Luxemburg 15 mei 1952, Pas. Luxemburg 1952 bl. 349.

(30) cfr.: Trousse- Nov. Droit pén. Ed. 1956 T. I Vol. I Droit pénal positif - La Peine - nr. 878.

(31) zie: Goedseels - Comm. du Code pén. belge. Ed. 1948 nr. 286.

(32) Beroep Luik 12 januari 1950 Pas. 1950 II 66 Jur. Liège 1949-1950 bl. 177.

(33) Beroep Gent, 4de kamer, 16 april 1968 inzake O.M. tegen Gheysen Erik - inbreuk op art. 329 S.W. - Niet gepubliceerd.

(34) Beroep Gent, 4de kamer, 15 januari 1969 inzake O.M. tegen M'Radi Rabah - inbreuk op art. 370 S.W. - Niet gepubliceerd.

(35) gewijzigd bij art. 8 van de wet van 24 oktober 1902.

(36) cfr.: Corr. Luik 7 januari 1886 J.T. 1886 kol. 280 en R.P.D.B. Tw. Infractions et répression en général nr. 270

(37) zie: P.B. Tw. Confiscation nr. 41.

(38) zie o.m.: P.B. Tw. Confiscation nrs. 48 en 51; R.P. D.B. Tw. Infractions et répression en général nr. 271; Schuind- *Traité pratique du droit criminel*. Ed. 1944 bl. 112; Goedseels- *Commentaire du Code pénal belge*. Ed. 1948 T. I nr. 287; Trousse- Nov.- Droit pénal. Ed. 1956 T.I. Vol. I Droit pénal positif - La Peine nrs. 882 en 884; Constant- *Traité élémentaire de droit pénal*. Ed. 1965 T. II nr. 719; zie ook: Beroep Brussel 12 januari 1966 en noot J.T. 1966 bl. 208.

(39) cfr.: Cass. 2 augustus 1880 Pas. 1880 I 284; Cass. 25 februari 1929 Pas. 1929 I 102 en Cass. 11 juli 1955 Pas. 1955 I 1232.

(40) zie: Parlem. Hand. Senaat, Zitt. 1851-1852 Verslag nr. 31 bl. 231.

(41) cfr.: Nipels et Servais- *Le code pénal belge interprété*. Ed. 1938 T. I bl. 142; Rubbrecht- *Inleiding tot het Belgisch Strafrecht*. Ed. 1958 bl. 197 en 198; Vanhoudt en Calewaert- *Belgisch Strafrecht*. Ed. 1968, Derde deel nr. 1819.

(42) zie: Cass. 21 oktober 1889 Pas. 1889 I 322; Cass. 3 maart 1891 Pas. 1891 I 92 en Cass. 4 augustus 1913 Pas. 1913 I 399.

(43) Het Hof van beroep te Gent, 4de kamer, blijkt deze brede opvatting te aanvaarden daar het, bij arrest van 14 mei 1968 inzake O.M. tegen Vancaeneghem Serge en Maertens Jacques, de verbeurdverklaring uitsprak van een auto-voertuig, dat benuttigd werd om een reeks diefstallen met geweld en met braak op verscheidene plaatsen te plegen. Dit arrest werd niet gepubliceerd.

(44) cfr.: Trousse- Nov.- Droit pénal Ed. 1956 T.I.V.I.-Droit pénal positif - La Peine - nrs. 879 en 884; Constant- *Traité élémentaire de droit pénal*. Ed. 1965 T. II nr. 719.

(45) cfr.: Beroep Brussel 27 oktober 1934 R.D.P. 1934 bl. 1053.

(46) zie: Beroep Brussel 24 april 1895 en 14 oktober 1905 Pas. 1896 II 5; Luik 2 november 1948 Jur. Liège 1948-1949 bl. 152; Cass. 13 maart 1950 Pas. 1950 I 498 R.W. 1949/1950 kol. 1409; Cass. 11 februari 1957 Pas. 1957 I 693 R.D.P. 1956-1957 bl. 852 J.T. 1957 bl. 483.

(47) Tekst gevoegd bij het K.B. van 16 maart 1968 tot coördinatie van de wetten betreffende de politie over het wegverkeer, B.S. 27 maart 1968.

(48) cfr.: art. 38 par. 1 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer.

(49) cfr.: art. 38 par. 2 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer.

(50) zie ook de artikelen 50, 33 en 38 par. 1 van dezelfde wet.

(51) zie ook de artikelen 50, 38 par. 2, 48 en 49 van dezelfde wet.

(52) cfr.: art. 42 van de wet betreffende de politie over het wegverkeer.

(53) zie: Parlem. Hand. Kamer 1849-1850 nr. 164 bl. 325 en Senaat 1851-1852 nr. 31 bl. 231.

(54) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 78 en Poupart- *Du caractère mixte de certaines décisions prononcées par les juridictions répressives R.D.P. 1952-1953 bl. 527*.

(55) Cass. 13 juni 1955 Pas. 1955 I 1114; zie ook: Aarlen 10 februari 1954 Pas. 1954 III 64 en Beroep Gent 22 juni 1967 met besluiten van Eerste-Advocaat-generaal Vanhoudt R.W. 1967-1968 kol. 197.

(56) zie: Nipels et Servais - *Le Code pénal belge interprété*. Ed. 1896 bl. 97 nr. 8; R.P.D.B. Tw. Infractions et répression en général nr. 272; Nipels et Servais - *Le code pénal belge interprété*. Ed. 1938 bl. 144 nr. 6 en Goedseels - *Commentaire du code pénal belge*. Ed. 1948 T. I nr. 291.

(57) cfr.: Beroep Luik 12 januari 1950 Pas. 1950 II 66 Jur. Liège 1949-1950 bl. 177; Rubbrecht - *Inleiding tot het Belgisch Strafrecht* Ed. 1958 bl. 199; Constant - *Traité élémentaire de droit pénal*. Ed. 1965 T. II nr. 721.

(58) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 55.

(59) zie: Poupart - *Du caractère mixte de certaines décisions prononcées par les juridictions répressives R.D.P. 1952-1953 bl. 527*.

(60) cfr.: Vanhoudt en Calewaert - *Belgisch Strafrecht* Ed. 1968 Derde deel nr. 1820.

(61) cfr.: Poupart - *Du caractère mixte de certaines décisions prononcées par les juridictions répressives R.D.P. 1952-1953 bl. 527*; Trousse - Nov. - Droit pénal - Ed. 1956 T. I Vol. I Droit pénal positif - La Peine nr. 869.

(62) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 63 en Rubbrecht - *Inleiding tot het Belgisch strafrecht*. Ed. 1958 bl. 199.

(63) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 64.

(64) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 65 en Rubbrecht - *Inleiding tot het Belgisch strafrecht*. Ed. 1958 bl. 199.

(65) contra: P.B. Tw. Confiscation nrs. 71 tot 75 en Trousse - Nov. - Droit pénal - Ed. 1956 T. I Vol. I, Droit pénal positif - La Peine - nr. 871.

(66) cfr.: Haus - *Principes généraux du droit pénal belge*. Ed. 1874 nrs. 1137 en 1138; P.B. Tw. Confiscation nr. 83.

(67) cfr.: Trousse- Nov. Droit pénal. Ed. 1956 T. I Vol. I, Droit pénal positif - La Peine nr. 875.

(68) zie: Cass. 21 december 1908 Pas. 1909 I 55 en Cass. 28 januari 1946 Pas. 1946 I 43.

(69) cfr.: Corr. Gent 12 juli 1886 J.T. 1886 kol. 1174 en Trousse - Nov. Droit pénal. Ed. 1956 - T. I Vol. I, Droit pénal positif - La Peine - nr. 888.

(70) zie: Servais - *Sur la confiscation des écrits reconnus faux - R.D.P. 1910 bl. 1065*; Cass. 10 oktober 1966 Pas. 1967 I 187 en Cass. 18 december 1967 Pas. 1968 I 532.

(71) cfr.: Cass. 8 oktober 1962 Pas. 1963 I 167.

(72) zie: Cass. fr. 12 juni 1856 D.P. 1856 I 382; Cass. fr. 4 maart 1892 D.P. 1893 I 24 en Corr. Luik 4 december 1941 Pas. 1942 III 81.

(73) cfr.: Schuind - *Traité pratique du droit criminel*. Ed. 1944 bl. 112; Marchal et Jaspas - *Droit criminel* - Ed. 1965 T. I blz. 164 nr. 400.

(74) cfr.: Cass. 29 mei 1882 I 317.

(75) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 122 en vgd. alsook nr. 33.

(76) cfr.: Viaene - A.P.R. - Tw. Huiszoeking en beslag in strafzaken nr. 92 bl. 78.

(77) cfr.: Cass. 16 januari 1928 Pas. 1928 I 58 R.D.P. 1928 bl. 144.

(78) cfr.: Beroep Gent 16 juli 1884 Pas. 1884 II 402.

(79) cfr.: Beroep Brussel 27 oktober 1934 R.D.P. 1934 bl. 1053.

(80) Cass. 15 april 1957 Pas. 1957 I 994.

(81) zie nota 46.

(82) cfr.: Cass. 16 januari 1928 Pas. 1928 I 58 R.D.P. 1928 bl. 144; Cass. 8 januari 1951 Pas. 1951 I 276, R.D.P. 1950-1951 bl. 1092; Beroep Gent 28 februari 1958 met advies van Advocaat-generaal Bonte R.W. 1959-1960 kol. 76; Cass. 23 mei 1966 Pas. 1966 I 1192 R.D.P. 1965-1966 bl. 1002; Cass. 6 maart 1967 Pas. 1967 I 828; Cass. 18 september 1967 Pas. 1968 I 84; zie ook: Ulrix A.P.R. Tw. Jacht, nr. 417.

(83) cfr.: Cass. 22 november 1926 Pas. 1927 I 93 en Cass. 23 mei 1966 Pas. 1966 I 1192.

(84) cfr.: Cass. 18 september 1967 Pas. 1968 I 84.

(85) Pas. 1927 I 93.

(86) cfr.: Cass. 10 november 1902 Pas. 1903 I 31 en Cass. 7 januari 1963, J. T. 1963 bl. 419.

(87) Cass. 28 januari 1946 Pas. 1946 I 43.

(88) De wetgever beschouwt soms een verbeurdverklaring als een burgerlijke sanctie. Zie in dit verband: 1) artikel 4 van het koninklijk besluit nr. 71 van 30 november 1939 betreffende het leuren met roerende waarden en demarchage met roerende waarden en goederen of etwaren, aangevuld door artikel 3 van de wet van 10 juli 1969, waarin bepaald wordt dat de veroordeling, de verbeurdverklaring zal meebrengen van elke bezoldiging of van elk voordeel van welke aard ook, bekomen of nog te bekomen uit hoofde van het onwettelijk leuren of demarcheren; en 2) de memorie van toelichting van de wet van 10 juli 1969 (Parlem. Besch. - Kamer, - Zitt. 1968 - 1969, nr. 434/1 bl. 4). Gelet op de termen van de wetbepaling zal m.i. niet in acht dienen genomen te worden wie eigenaar is van de bezoldiging of van het bedoeld voordeel.

(89) cfr.: tekst gevoegd bij het K.B. van 16 maart 1968 tot coördinatie van de wetten betreffende de politie over het wegverkeer (B.S. 27 maart 1968).

(90) cfr.: Buttgenbach André - *Manuel de droit administratif*. Ed. 1966, 1ère partie, nrs. 481 quater en vgd.

(91) cfr.: Cass. 29 januari 1845 Pas. 1846 I 13.

(92) cfr.: Beroep Brussel 14 maart 1835 Pas. 1835 II 99 en Cass. 29 januari 1845 Pas. 1846 I 7.

(93) De wet van 6 maart 1818 werd naderhand verder aangevuld bij het enig artikel van de wet van 14 juni 1963 dat echter geen wijziging medebracht in verband met de koninklijke besluiten.

(94) cfr.: Verslag van de centrale sectie van de kamer van volksvertegenwoordigers. - Parlem. besch. - Zitt. 1932-1933 nr. 203.

(95) Deze wet werd herdrukt ingevolge het K.B. van 27 november 1891.

(96) cfr.: Noot onder Corr. Namen 2 juli 1857 - Cloes et Bonjean - Jurisprudence des tribunaux T. VI kol. 782; P.B. Tw. Règlement provincial nr. 84 en Tw. Confiscation nr. 166; Nov. Lois politiques et administratives T. I - Les institutions provinciales nr. 517 en Droit pénal T. I Vol. I - Ed. 1956, Droit pénal positif - La loi pénale nr. 199 en La Peine nr. 827.

(97) herdrukt ingevolge het K.B. van 27 november 1891.

(98) cfr.: P.B. Tw. Confiscation, nr. 167 en Trousse - Nov. Droit pénal T. I Vol. I Ed. 1956 - Droit pénal positif - La Peine nr. 827.

(99) cfr.: Corr. Namen 2 juli 1857 - Cloes et Bonjean - Jurisprudence des tribunaux T. VI kol. 775; Cass. 19 april 1858 Pas. 1858 I 149; Cass. 14 maart 1898 Pas. 1898 I 113; Cass. 24 juli 1916 Pas. 1917 I 223; contra: Braas, Précis de droit pénal, Ed. 1946 bl. 222 voetnoot 2.

(100) cfr.: Verslag namens de Commissie van Justitie door Baron d'Anethan, Parlem. Hand. Senaat 1851-1852 - Zitt. 24 maart 1852; Cass. 23 september 1957 Pas. 1958 I 27 en Cass. 8 december 1958 Pas. 1959 I 349.

(101) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 248.

(102) zie: P.B. Tw. Concours d'infractions nr. 204 en P.B. Tw. Confiscation nr. 248 bis.

(103) cfr.: Cass. fr. 13 maart 1856 D.P. 1856, 5, 331 en 332; P.B. Tw. Confiscation nr. 249; Nijpels et Servais - Le code pénal belge interprété, Ed. 1938 T. I bl. 240 art. 64 nr. 2.

(104) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 250.

(105) cfr.: R.P.D.B. Tw. Infractions et répression en général nr. 282; Nijpels et Servais - Le code pénal belge interprété, Ed. 1938 T. I bl. 240 nr. 3; Trousse - Nov. Droit pénal T. I Vol. II, Ed. 1962, Droit pénal positif - Mise à jour du Vol. I nr. 3245.

(106) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 255.

(107) cfr.: P.B. Tw. Confiscation nr. 256.

(108) De Nederlandse tekst van dit artikel komt voor onder artikel 2 van de wet van 30 juni 1967.

(109) Cass. 16 maart 1885 Pas. 1885 I 92; Cass. 7 april 1913 Pas. 1913 I 179; zie ook: Corr. Marche-en-Famenne 23 januari 1957, Jur. Liège 1956-1957, bl. 211.

(110) De volledige hoofding van deze wet is: «Wet van 3 januari 1933 op de vervaardiging van, de handel in en het dragen van wapenen en op de handel in munitie».

(111) cfr.: Corr. Marche-en-Famenne 1 maart 1950 Pas. 1951 III 46 met noot, Jur. Liège 1949-1950 bl. 261 en Corr. Marche-en-Famenne 5 december 1951 Jur. Liège 1951-1952 bl. 242.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 14 april 1969.

Voorzitter: M. Belpaire.

Verslaggever: M. Louveaux.

Procureur-Generaal: M. Ganshof van der Meersch.

Advocaten: Mrs. Bayart en Simont.

Aansprakelijkheid der gemeente. — Verkeersongevallen. — Openbare weg. — Verplichting tot signalisatie. — Bevoegdheid der rechtsmacht te oordelen over verzuim of nalatigheid.

De verplichting te zorgen voor de veiligheid van het verkeer legt aan de gemeentebesturen op de nodige signalisatie aan te brengen op gevaarlijke plaatsen.

Deze verplichting geldt voor al de wegen die algemeen toegankelijk zijn voor het publiek, zelfs wanneer een private weg enkel een publiek karakter verkregen heeft ingevolge een langdurig publiek gebruik.

De rechtsmachten zijn bevoegd om te onderzoeken of, gelet op de plaatselijke toestand, de afwezigheid van enige maatregel tot veiligheid van het verkeer, het gemeentebestuur als een fout of een tekortkoming kan verweten worden.

Het heeft geen belang of de afwezigheid van enige signalisatie op een kruispunt het gevolg is van een uitdrukkelijke beslissing van de bevoegde overheid, ofwel van een verzuim of een nalatigheid.

Swerts. / Gemeente Geel.

**Conclusie van heer procureur-generaal
W. J. Ganshof van der Meersch.**

Uit de constatering van het bestreden vonnis blijkt dat eiser betrokken werd in een verkeersongeval waarbij zijn auto beschadigd werd en dat hij verweerster, de gemeente Geel, gedaagd heeft om te worden veroordeeld hem een zekere som als schadevergoeding te betalen.

De rechter maakt gewag van een vonnis van de correctionele rechtbank te Turnhout, gewezen op 20 januari 1965, aangaande hetzelfde ongeval. Het ging, in deze zaak, niet over de vervolging ingesteld tegen eiser, maar wel tegen een andere autobestuurder, wiens wagen, die de hoofdweg volgde, in botsing kwam met het voertuig van een andere

bestuurder, die uit een zijweg kwam gereden.

In beide vonnissen, zowel het evengenoemde als het bestreden vonnis, heeft de rechter een uitspraak gegeven over het karakter van die zijweg: in het eerste wordt, naar het bestreden vonnis dat dit gedeelte ervan overneemt, vastgesteld «dat de kwestieuze weg, alhoewel hij slechts een servituutweg is waarvan het publiek gebruik maakt, nochtans dient beschouwd als een openbare weg in de zin van artikel 1 van de Wegcode van 8 april 1954»; in het bestreden vonnis, releveert de rechter dat «voldoende blijkt uit de elementen voorkomende in de strafbundel dat de kwestieuze aardeweg een private weg is die een publiek karakter zou verkregen hebben ingevolge een langdurig publiek gebruik».

Het vonnis van de correctionele rechtbank stelt ook vast «dat de plaatselijke omstandigheden van zulke aard zijn dat het zelfs voor een aandachtige autovoerder onmogelijk is de kwestieuze aardeweg te bemerken, tenzij op een afstand waarop het onmogelijk is nog tijdig te kunnen stoppen».

Vóór de rechter in feitelijke aanleg werd aan verweerster verweten verzuimd te hebben een gepaste signalisatie aan te brengen of enige gepaste voorzorgsmaatregel te treffen op de zijweg waar de plaatsgesteldheid zodanig is dat het zelfs voor een oplettend bestuurder, die met zijn voertuig op de rijbaan rijdt, onmogelijk is die zijweg te bemerken.

Aangaande de verantwoordelijkheid van de gemeente Geel, op wier grondgebied die aardeweg ligt, vraagt de rechter zich in het bestreden vonnis af «of een gemeente kan verantwoordelijk gesteld worden wegens nalatigheid in het aanbrengen van de gepaste signalisatie».

Verder verklaart de rechter in verband met het ongeval dat er nog steeds een onderscheid dient te worden gemaakt tussen de foutieve uitvoering van een administratieve daad, die valt onder het toezicht van de rechtbanken, en de beslissingen die een openbaar bestuur eigenmachtig genomen heeft en waarop derhalve de rechtbanken geen toezicht kunnen uitoefenen.

Ten slotte verklaart het bestreden vonnis dat «de aanvullende reglementen betreffende het verkeer, zoals het plaatsen van een omgekeerde driehoek, eenrichtingsverkeer, beurtelings stationeren, enz., wel dienen gerangschikt onder de beslissingen die de gemeenten eigenmachtig kunnen nemen zonder onderworpen te zijn aan de censuur van de rechtbanken».

Ook besluit het dat, «waar de verantwoordelijkheid van verweerster afhangt van het bestaan van een nalatigheid»,

de rechtbank dit niet kan onderzoeken, ingevolge de scheiding van de machten. Dienvolgens is het dan ook, volgens het vonnis, van belang ontbloeit na te gaan of de kwestieuze weg al dan niet dient beschouwd te worden als een openbare weg. Het verklaart derhalve de vordering ongegrond.

* * *

Aan het vonnis wordt in het enig middel tot cassatie verweten geschonden te hebben, eensdeels, artikel 50 van het decreet van 14 december 1789, betreffende de oprichting van de municipaliteiten, en artikel 3, 1°, titel XI, van het decreet van 16-24 augustus 1790, betreffende de rechterlijke inrichting, die de gemeentebesturen verplichten te zorgen voor de veiligheid en het gemak van het verkeer op de openbare wegen, en waardoor dus de gemeentebesturen gehouden zijn bijzonder gevaarlijke plaatsen behoorlijk en passend te signaleren en, anderdeels, de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, om de reden dat het vonnis rust op de overwegingen dat de foutieve uitvoering van een administratieve handeling niet valt onder het toezicht van de rechtbanken voor de beslissingen die een openbaar bestuur eigenmachtig genomen heeft, wat hier het geval zou geweest zijn, en dat het verzuim bijzondere maatregelen te nemen, die noodzakelijk zijn voor de veiligheid van het verkeer, ook beslissingen zijn die de gemeenten eigenmachtig kunnen nemen zonder onderworpen te zijn aan het toezicht van de rechtbanken, beide overwegingen de scheiding van de machten ten grondslag hebbende.

Het antwoord dat dient gegeven te worden op de twee onderdelen van het middel hangt eerst en vooral af van het karakter van de zijweg. De gemeente kan slechts verantwoordelijk bevonden worden indien het om een « openbare weg » gaat.

De openbare weg is elke weg die tot het openbaar verkeer te land voor iedereen openstaat (1).

Een weg die tot het openbaar verkeer te land voor iedereen openstaat is een openbare weg: zelfs indien de aardebaan hiervan privaat eigendom is, d.w.z. zelfs indien hij aan een particulier persoon toebehoort (2).

Gelet op het door de correctionele rechtbank op 20 januari 1965 gewezen vonnis, verklaart het bestreden vonnis, wat betreft het openbaar karakter van de hier bedoelde zijweg dat het « niet tegenstelbaar is aan verweerster die geen partij was terzake ».

Deze gevolgtrekking berust op een verkeerd begrip van het gezag van gewijsde.

De werking van het gezag van het door de strafgerichten gewijsde is niet beperkt tot de in de zaak staande partijen.

De beslissing geldt in beginsel erga omnes, maar hier rijst de vraag welk gedeelte van die beslissing dat karakter heeft.

In talrijke arresten heeft het Hof beslist dat het gezag van het op de publieke vordering rechterlijk gewijsde zich uitstrekt tot het dispositief van de beslissing en van de redenen die het noodzakelijk fundament van deze beslissing zijn. De jurisprudentie van het Hof staat in dit opzicht vast, zowel in burgerlijke als in belastingzaken (3).

(1) Cass. 18 januari 1957 (*Arr. H. cass.* 1957, 369) en noot 2; 10 maart 1958 (*ibid.* 1958, 499); 11 mei 1959 (*ibid.* 1959, 717); 9 december 1963 (*Bull. en Pasic.*, 1964, I, 377); raadpl. ook Goldstein en van Roye, *Règles du roulage*, nrs 17 en 19; van dezelfde schrijvers, *Le Code de la route in Les Nouvelles*, nrs 29, 30 en 169bis.

(2) Cass. 6 februari 1956 (*Arr. H. cass.* 1956, 452); 31 oktober 1960 (*ibid.* 1961, 195); 19 februari 1962 (*Bull. en Pasic.* 1962, I, 698); raadpl. cass. 20 februari 1899 (*ibid.* 1899, I, 125); 30 januari en 15 mei 1911 (*ibid.* 1911, I, 109 en 261); 5 maart 1923 (*ibid.* 1923, I, 223); J. Quintin, *La voie publique et la police de la circulation routière*, *J.T.* 1956, p. 417; raadpl. ook R. van Roye, *Le Code de la circulation*, nrs 57, 58, 59 en 60.

(3) Zie in burgerlijke zaken: cass. 3 november 1960 *Arr. H. cass.* 1961, 201; 17 november 1961 (*Bull. en Pasic.* 1962, I, 339); 6 september 1963 (*ibid.* 1964, I, 12); 21 mei 1965 (*ibid.*

Niet meer het gezag van het gewijsde in het algemeen uit het oogpunt van het dispositief van de beslissing en van haar gronden beschouwende, maar het gezag van de beslissingen in strafzaken, hebt U beslist dat dit gezag zich uitstrekt tot al « wat door de strafrechter noodzakelijk en zeker gevonnist werd » (4).

Het lijkt mij vast te staan dat de overwegingen van de strafrechter, dat « de kwestieuze weg... waarvan het publiek gebruik maakt... dient beschouwd als een openbare weg in de zin van artikel 1 van de Wegcode van 1 april 1954 », welke objectieve omstandigheden nodig zijn om de veroordeling en de straf te rechtvaardigen, deel uitmaken van wat zeker en noodzakelijk gevonnist is. Ter zake werd zulke vaststelling trouwens gedaan door de rechter zelve die erop wijst, dat uit de elementen van het strafdossier — en hier wordt bedoeld het onderzoek van de zaak dat tot het bestreden vonnis heeft geleid — « voldoende blijkt... dat de kwestieuze aanr deweg een private weg is die een publiek karakter zou verkregen hebben ingevolge een langdurig publiek gebruik ».

* * *

Nu de decreten van 14 december 1789 en 16-24 augustus 1790 bepalen dat het tot de bevoegdheid van de gemeentelijke overheden behoort te zorgen voor de veiligheid van het verkeer in de straten, en nu de plaatsgesteldheid zodanig is dat zelfs een opletend bestuurder die op de hoofdweg reed de zijweg niet kon zien dan op een afstand waarop het onmogelijk was te stoppen, kon de gemeente op welker grondgebied deze openbare weg was gelegen aansprakelijk staan op twee verschillende juridische grondslagen: eensdeels, de artikelen 50 van het decreet van 14 december 1789 en 3, 1°, van titel XI van het decreet van 16-24 augustus 1790; anderdeels de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek.

De door de wet aan de gemeente opgelegde wettelijke verplichting reikt verder dan de plicht zorg te dragen voor de veiligheid van hen die de openbare weg gebruiken; zij slaat ook op het gemak van het verkeer op de openbare wegen, dat insgelijks toevertrouwd is aan de waakzaamheid en het gezag van de gemeentelijke overheden, een attributie die een ander karakter draagt dan de veiligheid, maar deze attributie betreft niet rechtstreeks de vraag van quasi-delictuele aansprakelijkheid welke de voorziening doet rijzen.

Artikel 10 van de wet van 15 april 1964 heeft de bepalingen van het decreet van 14 december 1789, betreffende de oprichting van de gemeenten, en van 16-24 augustus

1965, I, 1021; 29 november 1967 (*ibid.* 1968, I, 430) en 13 november 1968 (op deze datum gepubliceerd in *Arr. H. cass.* 1969).

In zaken van directe belastingen: 29 oktober 1963 (*Bull. en Pasic.* 1964, I, 224); 22 maart 1966 (*ibid.* 1966, I, 945); 17 januari 1967 (*Arr. H. cass.* 1967, 604); 31 januari 1967 (*ibid.* 1967, 673).

(4) Cass. 21 mei 1965 (*Bull. en Pasic.* 1965, I, 1021); 12 december 1968 (*ibid.* op deze datum gepubliceerd) en de conclusie van de Heer Eerste Advocaat-generaal Mahaux alsmede de daarin aangehaalde autoriteiten. Raadpl. betr. het gezag van het in strafzaken gewijsde op burgerlijke zaken: cass. 19 september 1968, *supra*, en de noten 2 en 3; 29 november 1968, *supra*, en de noten 1 en 2. Zie ook: De Page, t. III, n° 1000; Planiol & Ripert, t. VI, n° 67 en t. VII, nr 1555; Aubry & Rau, 6e éd. t. XII, 769bis p. 379 en volg. (387 en 388); Mazeaud & Tunc, t. II, nrs 1148, 1766, 1798, 1799, 1803; Pirson & Devillé, *Traité de la resp. civile extra-contractuelle*, t. II, n° 312; N. Valticos, *L'autorité de la chose jugée au criminel sur le civil*, Paris 1933, nrs 251 en 252; P. Hébraud, *L'autorité de la chose jugée au criminel sur le civil*, Paris 1953, p. 375; J. Rutsaert, *Autorité de la chose jugée au criminel sur le civil*, Mélanges en l'honneur de Jean Dabin, Bruxelles 1963, II, p. 892 & volg., nrs 10 tot 14; Mazeaud, *Traité de la responsabilité civile*, II, 4e éd. n° 1793, p. 642; verscheidene schrijvers, Les conditions d'application du principe de l'autorité de la chose jugée au pénal sur le civil, *R.D.P.C.* 1967 & volg., inzonderheid pp. 707 en 708.

1790, betreffende de rechterlijke organisatie, opgeheven, voor zover zij betrekking hebben op permanente of periodieke toestanden van het wegverkeer; dat artikel is ter zake niet toepasselijk, daar de feiten gebeurd zijn op 14 december 1963.

Het ligt voor de hand dat de te overwegen maatregelen hier een permanent gevaarlijke toestand dienden te verhelpen, hetzij door aanbrenging van een gepaste signalisatie, hetzij door het treffen van welke gepaste voorzorgsmaatregel ook. Maar op het tijdstip van de feiten waren de decreten van 14 december 1789 en 16-24 augustus 1790, die de last van de veiligheid en het gemak van het verkeer op de gemeenten legden, nog van kracht.

Ook dient hier in aanmerking genomen te worden dat artikel 13 van de wetten betreffende de politie van het wegverkeer, dat het onderscheid maakt tussen de tekens die een gebod of een verbod inhouden en alle andere tekens op de openbare weg, en dat het plaatsen van de tekens van de eerste soort aan de overheid die de maatregel heeft genomen toevertrouwt en het plaatsen van alle andere tekens opdraagt aan de overheid die het beheer heeft over die weg, slechts door artikel 3 van de wet van 15 april 1965 in de wet over het wegverkeer werd ingevoerd. Die nieuwe wetbepalingen zijn hier evenmin toepasselijk en de beslissing aangaande het plaatsen van tekens of het nemen van andere maatregelen blijft, in het onderhavig geval, rusten op de gemeente, die dus verantwoordelijk is voor zulke tekortkomingen.

Voor de veiligheid en het gemak van het verkeer in de straten te zorgen is niet alleen een bevoegdheid waarover de gemeentelijke overheden beschikken, maar het is voor die overheden een verplichting (5). Dit wordt ook uitdrukkelijk door de wet gezegd.

* * *

Weliswaar behoort de beoordeling van de gepastheid en van de aard der politimaatregelen betreffende de veiligheid van het verkeer op de openbare weg aan de gemeentelijke overheid zelf. Zo heeft het Hof zich uitgedrukt de 17de december 1953 (6). Ik meen dat hier alle dubbelzinnigheid moet worden vermeden: dit betekent niet dat de gemeentelijke overheid over een discretionaire macht beschikt in het uitoefenen van haar politieke bevoegdheid, welke de waakzaamheid over de veiligheid op de openbare weg insluit, zoals het Hof beslist heeft in zijn arrest van 14 juni 1956 (7), hierbij uitgaande van zijn vroegere rechtspraak en voornamelijk van het arrest van 11 mei 1933, gewezen op de conclusie van de Heer Advocaat-generaal Gesché (8).

Dit betekent dat de rechter niet vermag te beslissen welke maatregel door de gemeentelijke overheid dient genomen te worden; deze bevoegdheid rust op de gemeente zelf die soeverein kan oordelen over de keuze uit verschillende doelmatige maatregelen, maar onder voorbehoud van haar plicht van voorzichtigheid.

De rechter heeft niet alleen de macht maar ook de verplichting te oordelen of de door de gemeentelijke overheid genomen maatregelen doelmatig zijn of niet om de veiligheid van het verkeer te verzekeren en gevaar te voorkomen. Met andere woorden, het behoort toe de opdracht van de rechter de wettigheid, maar niet de opportuniteit van de beslissing van het bestuur te beoordelen, gelet zowel op de maatregel die het getroffen heeft als

op de beslissing die het zou genomen hebben elke maatregel achterwege te laten.

Het bestuur kan zich niet beroepen op enige immuniteit die het gevolg zou wezen van het beginsel van de scheiding der machten, wanneer het door zijn schuld, en dus onrechtmatig, een burgerlijk recht krenkt. (J. Dabin, noot bij cass. 7 maart 1963, Rev. crit. jur. belge, 1963, pp. 96 & volg.) De overheid die in dit geval bevoegd is om vergoeding van de schade toe te kennen is, volgens artikel 92 van de Grondwet, de rechterlijke macht.

Dienaangaande heeft het Hof duidelijk zijn mening uiteengezet in het arrest van 7 maart 1963, waarin het stellig de theorie heeft afgewezen, volgens welke het bestuur niet meer aansprakelijk zou zijn wanneer de schade zich voorgedaan heeft ten gevolge van de staat van de weg, ingeval deze staat zo is als het bestuur soeverein heeft beslist. (J. Dabin, eod. loc.) Dergelijke doctrine aan te nemen, zou leiden tot de conclusie dat België geen rechtsstaat is.

Zoals U hebt gezegd in uw arrest van 7 maart 1963, stellen de machten, welke de wet aan de administratie in het algemeen belang toekent, haar niet vrij van de verplichting van voorzichtigheid welke zich aan allen opdringt, (Voltallige zitting, Bull. en Pasic. 1963, I, 744, en de conclusie van het openbaar ministerie). Deze doctrine hebt U bevestigd op 10 september 1964 (ibid. 1965, I, 22) en op 16 juni 1966 (ibid. 1966, I, 1320) (9).

In de uitoefening van de macht welke het decreet van 1790 aan het bestuur verleent heeft dit de keuze van de middelen om de veiligheid op de openbare wegen op zijn grondgebied te doen heersen. Maar het is verplicht een van die middelen te gebruiken wanneer de plaatsgesteldheid gevaarlijk is. Zo het bestuur dit middel slecht kiest of nalaat er een te gebruiken, draagt het schuld; en wordt door deze schuld een burgerlijk recht gekrenkt, dan is de gemeente vergoeding verschuldigd. De macht tot het kiezen van de middelen, die alleen op het politiek terrein ter discussie kan komen, kan het bestuur niet vrijstellen van de plicht van voorzichtigheid; wanneer het bestuur in gebreke blijft of ontoereikende middelen toepast komt de wettigheid van zijn handelwijze in het gedrang (J. Dabin, op. cit., p. 105).

De tekortkoming aan de door de wet bepaalde verplichting valt hier samen met de schuld, bedoeld door de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek.

Wanneer de gemeenteoverheid verzuimt een passende maatregel te treffen in het belang van de veiligheid van het verkeer op de openbare weg, vindt de onwettigheid van dit verzuim, dat zelf ook een beslissing vormt, immers zijn oorsprong niet alleen in de schending van de bijzondere wetten waarbij deze politiemacht van de gemeenten geregeld wordt, maar ook, aangezien deze delegatie door de wet ten laste van de gemeenten is gelegd, in de miskenning van de algemene verplichting van voorzichtigheid welke de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek haar opleggen (10).

De beschikking waardoor de rechter beslist dat de vordering van eiser ongegrond is, daar de verantwoordelijkheid van de gemeente niet kan onderzocht worden ingeval de scheiding van de machten, en dat het derhalve overbodig is een onderzoek in te stellen om te bepalen of de kwestieuze weg al dan niet als een openbare weg dient beschouwd te worden, is onwettig.

Besluit: Vernietiging.

(5) Cass. 20 december 1951 (Arr. H. cass. 1952, p. 188; Bull. en Pasic. 1952, I, 204).

(6) Cass. 17 december 1953 (Arr. H. cass. 1954, p. 264 en de noten 2 en 3).

(7) Arr. H. cass. 1956, p. 869.

(8) Bull. en Pasic. 1933, I, 222 en noot 2 p. 223.

(9) Zie ook cass. voltallige zitting 26 april 1963 (Bull. en Pasic. 1963, I, 905 en noot 3 op p. 906).

(10) Cass. 16 juni 1966 (Bull. en Pasic. 1966, I, 1320; zie ook P. De Visscher, Rec. jur. dr. adm. 1946, pp. 171 en volg.; C. Cambier, Principes du contentieux administratif, t. I, pp. 230, 273 tot 277; J. Dabin en Lagasse, Rev. crit. jur. b., 1959, pp. 286, 287 en 289).

Arrest.

Gehoord het verslag van Raadsheer Louveaux en op de conclusie van de Heer Ganshof van der Meersch, Procureur-generaal;

Gelet op het bestreden vonnis, op 9 februari 1966 in eerste en laatste aanleg gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Turnhout;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 25, 92 en 108 van de Grondwet, 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 50 van het decreet van 14 december 1789 betreffende de oprichting van de municipaliteiten, 3, meer bepaald 1°, van titel XI van het decreet van 16-24 augustus 1790 op de rechterlijke organisatie, 1 van de wet van 1 augustus 1899 houdende herziening van de wetgeving en reglementen op de politie van het vervoer, 1 van het koninklijk besluit van 8 april 1954 houdende algemeen reglement van de politie van het wegverkeer,

doordat om de vordering tot schadevergoeding te verwerpen, welke eiser tegen verweerster had ingesteld en die hij had gesteund op het feit dat het ongeval, dat zich te Geel voerde en waardoor schade aan zijn wagen werd veroorzaakt, te wijten is aan het bijzonder gevaar verbonden aan de plaatselijke omstandigheden en aan de afwezigheid van verkeerstekens aangepast aan de plaatselijke toestand, dat deze plaatselijke toestand zeer gevaarlijk was, zodanig dat twee weggebruikers, die geen overtreding begingen van enig artikel van de wegcode, nochtans in aanrijding kwamen met zeer zware gevolgen, dat het gemeentebestuur krachtens voormelde bepalingen van de decreten van 14 december 1789 en 16-24 augustus 1790 verplicht was te zorgen voor de veiligheid van het verkeer en dienvolgens gehouden was bijzonder gevaarlijke plaatsen minstens op behoorlijke en aangepaste wijze te signaleren, en dat, door zulks na te laten, verweerster aansprakelijk is, op grond van de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek, voor de gevolgen van deze nalatigheid, het bestreden vonnis zijn beslissing van verwerping steunt op de beschouwing dat de foutieve uitvoering van een administratieve daad onder de censuur valt van de rechtbanken, dat zulks echter niet het geval is voor de beslissingen die een openbaar bestuur eigenmachtig genomen heeft, dat sedert verscheidene jaren de kwestieuze aardeweg ofwel door verweerster niet als een publieke baan werd beschouwd ofwel werd beschouwd als een publieke weg waarvoor geen speciale reglementering noodzakelijk was voor de veiligheid van het verkeer, dat dit verzuim niet valt onder de censuur van de rechtbanken, dat de aanvullende reglementen betreffende het verkeer, zoals het plaatsen van een omgekeerde driehoek, beslissingen zijn die, wanneer zij niet strijdig zijn met de Grondwet of de wetten, de gemeenten eigenmachtig kunnen nemen zonder onderworpen te zijn aan de censuur van de rechtbanken, dat de gemeente wel aansprakelijk zou zijn indien de weg, die voor het publiek op een gegeven ogenblik geopend werd, een bijzonder gevaar oplevert en indien zij niet alleen nagelaten zou hebben de gepaste signalisatie te plaatsen, maar ook verzuimd zou hebben iedere gepaste voorzorgsmaatregel te treffen, dat echter, nu de kwestieuze aardeweg een private weg is die een publiek karakter zou hebben verkregen ingevolge een langdurig publiek gebruik, er voor de gemeente geen enkele wettelijke noch administratieve verplichting bestond waardoor opgelegd werd een signalisatie te plaatsen of een reglementering te treffen, dat nu de aansprakelijkheid van de gemeente afhangt van het bestaan van een nalatigheid die de rechtbank, ingevolge de scheiding van de machten, niet kan onderzoeken, de vordering van eiser ongegrond is en dat het derhalve overbodig is een onderzoek in te stellen betreffende de vraag of de kwestieuze weg al dan niet als een publieke weg dient beschouwd te worden,

terwijl, indien de kwestieuze aardeweg een publieke weg is in de zin van voormelde artikelen van de decreten van 14 december 1789 en 16-24 augustus 1790, van de wet van 1 augustus 1899 en van het koninklijk besluit van 8 april 1954, de gemeente de macht niet bezit te beslissen dat hij niet een publieke weg is,

terwijl, in die veronderstelling en ongeacht of het gaat om een op een bepaald ogenblik geopende weg of om een weg die publiek is geworden ten gevolge van een langdurig publiek gebruik, voormelde artikelen van de decreten van 14 december 1789 en 16-24 augustus 1790, alsook de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek de gemeente de plicht opleggen de nodige maatregelen te treffen ten einde te beletten dat de plaatselijke omstandigheden een zo gevaarlijk karakter zouden vertonen dat weggebruikers, die geen overtreding begingen op de regelen van het wegverkeer, niettemin slachtoffer worden van een onvermijdelijk ongeval,

en terwijl uit de hoger ingeroepen artikelen van de Grondwet volgt dat de rechtbank de macht bezit te onderzoeken of verweerster schade aan eiser heeft berokkend door een tekortkoming aan gezegde wettelijke verplichtingen, namelijk hetzij door foutief een administratieve beslissing uit te voeren, hetzij door na te laten de nodige beslissingen te nemen, en dienvolgens de rechtbank de macht bezit verweerster te veroordelen tot vergoeding van de aldus berokkende schade, zodat ten deze de rechtbank had moeten onderzoeken of voormelde aardeweg al dan niet als een publieke weg beschouwd moet worden:

Overwegende dat, naar luid van het vonnis, eiser het ongeval, dat hem overkomen is te Geel op 14 december 1963, toeschrijft aan een nalatigheid van het gemeentebestuur dat gehouden is, ingevolge de artikelen 50 van het decreet van 14 december 1789 en 3, 1° van titel XI van dit van 16-24 augustus 1790, te zorgen voor de veiligheid van het verkeer en dienvolgens verplicht is bijzonder gevaarlijke plaatsen op een behoorlijke en aangepaste wijze te signaleren;

Overwegende dat het vonnis dienaangaande nader bepaalt dat, ten deze, de verweten nalatigheid bestaat in het verzuim het kruispunt te signaleren gevormd door de Meerhoutsesteenweg en een zijweg, die geen gemeenteweg is en niet voorkomt in de atlas van de buurtwegen, maar een aardeweg, die een publiek karakter kon hebben en niet zichtbaar is voor de gebruikers van de Meerhoutsesteenweg;

Overwegende dat de rechtbank de vordering ongegrond verklaart, ten eerste, omdat het plaatsen van een signalisatie behoort tot de beslissingen welke, wanneer zij niet strijdig zijn met de Grondwet of de wetten, de gemeentebesturen eigenmachtig kunnen nemen zonder onderworpen te zijn aan de censuur van de rechtbanken, vervolgens omdat, nu de kwestieuze aardeweg een private weg is die een publiek karakter zou verkregen hebben ingevolge een langdurig publiek gebruik, er voor de gemeente geen enkele wettelijke noch administratieve verplichting bestaat waardoor opgelegd wordt een signalisatie te plaatsen of een reglementering te treffen;

Overwegende, enerzijds, dat de verplichting te zorgen voor de veiligheid van het verkeer, aan de gemeentebesturen opgelegd door artikel 3, 1°, van titel XI van het decreet van 16-24 augustus 1790, geldt voor al de wegen die algemeen toegankelijk zijn voor het publiek, zelfs wanneer het publiek karakter ervan slechts verkregen werd ingevolge een langdurig publiek gebruik;

Overwegende, anderzijds, dat zo de afwezigheid van enige signalisatie op een kruispunt het gevolg kan zijn ofwel van een uitdrukkelijke beslissing van de bevoegde overheid, luidens welke de plaatselijke toestand geen bijzondere signalisatie vergt, ofwel van een verzuim of een nalatigheid, die omstandigheid geen invloed heeft op

de bevoegdheden van de rechtbank om te onderzoeken of, gelet op de plaatselijke toestand, de afwezigheid van enige maatregel tot veiligheid van het verkeer het gemeentebestuur als een fout of een tekortkoming kan verweten worden ;

Dat het middel gegrond is ;

Om die redenen,

Vernietigt het bestreden vonnis ;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing ;

Houdt de kosten aan ; zegt dat erover door de feiten-rechter zal worden beslist ;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e bis Kamer. — 7 mei 1968.

Voorzitter : Mevrouw Deloof.

Rechters : Mevrouw De Mol-Sans en M. Guffens

Advocaten : Mrs. Dieryck en Impens.

Arbeidsongeval. — Matroos van een binnenschip. — Verdrinking, na een oponthoud aan wal, op het ogenblik van de terugkeer aan boord. — «Tijdens de duur van de uitvoering».

Een matroos van een binnenschip was op een avond met gebruikmaking van een roeiboortje aan wal gegaan om een filmvoorstelling bij te wonen, dit alles met toestemming van de kapitein ; bij zijn terugkeer, op het ogenblik dat hij de touwladder van het schip wilde grijpen, viel hij in het water.

De terugkeer aan boord maakte een voorbereidende uitvoeringshandeling van het arbeidscontract uit, handeling die de schippers blootstelt aan een risico inherent aan de scheepvaart ; het bootje en de touwladder zijn instrumentele bestanddelen van het schip waarop de matroos werkte ; de toelating om aan wal te gaan verbrak het dienstverband niet ; het aan wal gaan geschiedde trouwens met toestemming van de kapitein, dus onder zijn gezag, leiding en toezicht. Er moet dus gezegd worden dat het slachtoffer op het ogenblik van het ongeval een handeling verrichtte «tijdens de duur van de uitvoering van het arbeidscontract».

N. V. Eendracht en Voorzorg t./ Moorthamer.

Gezien de stukken van het geding en o.m. :

1) het vonnis waartegen beroep uitgesproken door de vrederechter van het kanton Zandhoven op 30 mei 1967 ;

2) de hierraangehechte akte van beroep, betekend door exploit van gerechtsdeurwaarder H. Verhulst te Antwerpen op 14 juli 1967 ;

Gelet op art. 2, 24, 34, 36, 37, 41 der wet van 15 juni 1935 ;

Gehoord partijen in hun middelen en besluiten ontwikkeld in de Nederlandse taal ter zitting van 24 april 1968.

Overwegende dat het beroep, aan de hand van de voorgebrachte stukken, als tijdig ingesteld en regelmatig naar de vorm voorkomt ;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis van beroepen, in hun hoedanigheid van ouders van wijlen Moorthamers Marcel, er toe strekte aanspraak te maken op de wettelijk voorziene vergoedingen bij dodelijk arbeidsongeval ;

Overwegende dat de eerste rechter de eis van beroepen inwilligde ;

Overwegende dat appellante voorhoudt dat het ongeval waarbij de zoon van beroepen om het leven kwam, geen arbeidsongeval is daar het slachtoffer zich op het ogenblik der feiten niet onder het gezag, leiding en toezicht van zijn kapitein bevond ; verder dat het ongeval zich niet voordeed tijdens de uitvoering van de werkovereenkomst noch door het feit van deze uitvoering ; dat appellante verder aanstipt dat het ongeval niet kan beschouwd worden als «het met de normale weg onafscheidelijk verbonden risico» daar het slachtoffer door gebruik te maken van het roeiboortje niet de normale weg genomen heeft ; dat appellante tevens aanvoert dat het drankverbruik van het slachtoffer rechtstreeks leidde tot de val en tot de dood door congestie ;

Overwegende dat vooreerst dient opgemerkt dat het slachtoffer zijn verblijf had aan boord van het schip waarop hij werkzaam was ; dat hij tevens zijn maaltijden aan boord van het schip nuttigde, zodat er geen sprake kan zijn van een ongeval op de weg van de arbeid ; dat tevens dient opgemerkt dat uit het verslag van de Rivierpolitie blijkt dat het slachtoffer twee flesjes bier gedronken had zodat het tevens uitgesloten is dat het ongeval zou te wijten zijn aan de dronkenschap van het slachtoffer ;

* * *

Overwegende dat op 21 september 1963 de heer Moorthamer Marcel, wettige minderjarige zoon van beroepen, varende als matroos in de binnenscheepvaart op het motorschip «Chantal» in dienst van dhr. L. De Ridder te Wijnegem, tevens eigenaar van het schip, tengevolge van een ongeval de dood heeft gevonden door verdrinking, op het ogenblik dat hij zich terug aan boord van het schip wilde begeven ; dat dit ongeval zich voordeed te Maximiliansau in Duitsland in het baggermeer Goldgrund ;

Overwegende dat uit het proces-verbaal van 23 september 1963 der Rivierpolitie te Maximiliansau blijkt dat op de avond van het ongeval, het slachtoffer en zijn werkmakker de toestemming hadden bekomen van de kapitein van hun schip om aan de wal te gaan ; dat zij tevens de toelating hadden om gebruik te maken van een roeiboortje dat tot de uitrusting van het schip behoorde ten einde over het circa 200 m. brede Baggermeer te varen en alzo een verre voetweg langsom het Baggermeer en rondom een grote kiezelplaats uit te sparen ;

Overwegende dat het vaststaat dat het slachtoffer met zijn werkmakker omstreeks 18 u. het schip verliet aan boord van het roeiboortje, met de bedoeling een cinema te bezoeken ; dat gezien er op bewuste avond geen filmvertoning gegeven werd doch dat er in dit lokaal gedanst werd, beide vrienden de zaal verlieten na elk 2 flesjes bier gedronken te hebben ; dat zij omstreeks 22.45 u. aan de oever van het Baggermeer aangekomen, zich terug naar hun schip begaven met voormeld roeiboortje ; dat zij door de duisternis misleid, de juiste plaats van de touwladder, die speciaal was uitgehangen om de terugkeer aan boord mogelijk te maken, misten ; dat zij bij de boeg van het schip terecht kwamen en alsdan met de hand aan de scheepsrand het schuitje tot aan de plaats van de ladder getrokken hebben ; dat het op dit ogenblik en bij het uitvoeren van dit maneuver is dat het slachtoffer tussen de scheepswand en het roeiboortje is terecht gekomen en alzo verdrongen ;

Overwegende dat het proces-verbaal van de Rivierpolitie vermeldt dat op de plaats waar het slachtoffer te water zou gevallen zijn, er op de scheepswand 3 vingerschuursporen aanwezig zijn waaruit blijkt dat het slachtoffer geholpen heeft bij het langsheen trekken van het roeiboortje aan de boordwand van het schip ; dat het slachtoffer hierbij er naast greep waarbij het het evenwicht verloor en in het water terecht kwam ;

In rechte :

Overwegende dat het slachtoffer geen zeeman was, doch als matroos in de binnenscheepvaart tewerkgesteld was, zodat in casu niet de speciale wetgeving op de arbeidsongevallen voor zeelieden en vissers van toepassing is, doch wel de gewone wet op de arbeidsongevallen van 1903, dit bij toepassing van art. 36 der wet van 1 april 1936 ;

Overwegende dat derhalve dient nagegaan te worden of het ongeval zich heeft voorgedaan tijdens de duur van en op de plaats van de uitvoering van het dienstcontract ;

Overwegende dat de rechtspraak algemeen aanneemt dat binnenschippers hun dienstcontract uitvoeren van zodra zij zich aan boord van hun schip bevinden (1e aanleg Antwerpen 1/bis kamer 5-3-1958 — J.T. 497) ;

Overwegende dat een ongeval overkomen aan boord van een schip, of zelfs daarbuiten, wordt beschouwd als een arbeidsongeval (R.P.D.B. Compl. 1 nr. 1179) ;

Overwegende dat een matroos die tijdelijk het schip verlaat met toestemming van zijn overste, om zich aan de wal te begeven voor ontspanning, niet kan aangezien worden zijn diensten te onderbreken (R.P.D.B. Compl. 1 r. 1184 - Delaruvière et Namèche nr. 47) ;

Overwegende dat het personeel op een schip steeds ter beschikking moet zijn en het de bewaking van het schip verzekert ; dat derhalve de matroos voortdurend in de uitvoering van het arbeidscontract blijft ;

Overwegende dat dient aanvaard te worden dat de terugkeer aan boord, een voorbereidende uitvoeringshandeling van het arbeidscontract uitmaakt (Delaruvière et Namèche nr. 46 en 47) die de schippers blootstelt aan een risico inherent aan de scheepvaart ;

Overwegende dat evenals het voormeld vonnis van 5 maart 1958 dat beslist dat de loopplank om zich naar het schip te begeven, dient beschouwd te worden als deel uitmakend van het schip, evenzo het roeibootje waarmee het slachtoffer zich aan boord wilde begeven, alsmede de touwladder welke hij greep, dienen beschouwd te worden als deel uitmakend van het schip waarop het slachtoffer werkzaam was ;

Overwegende dat door de toelating van de kapitein om zich aan de wal te begeven voor ontspanning, het dienstverband niet verbroken wordt ; dat er trouwens leiding, gezag en toezicht bestond vermits het slachtoffer en zijn werkmakker de toelating van de kapitein hadden bekomen om aan de wal te gaan en eveneens diens toelating hadden om het roeibootje te gebruiken ten einde een lange omweg over het land te besparen en zich gemakkelijker aan boord te kunnen begeven ; dat het roeibootje trouwens een instrumenteel bestanddeel van het schip uitmaakt ;

Overwegende dat de eerste rechter terecht geoordeeld heeft dat het slachtoffer op het ogenblik van het ongeval een handeling verrichtte « tijdens de duur van de uitvoering van het arbeidscontract », en dat de wet op de arbeidsongevallen van 1903 derhalve van toepassing is ;

Om deze redenen,

De Rechtbank, zetelend in hoger beroep, recht doende tegensprekelijk, na erover beraadslaagd te hebben, alle andere en strijdige besluiten verwerpend ;

Verklaart het beroep ontvankelijk doch ongegrond, bevestigt het bestreden vonnis in al zijn beschikkingen en legt de kosten ten laste van appellante.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE LEUVEN

2e Kamer. — 3 januari 1969.

Voorzitter : M. Meulemans.

Rechters : M.M. De Cooman en Coelst.

Advocaten : Mrs. Stuivers loco Collon, Calloud en Corvilain.

Huur-Verhuur. — Verhuring van een zijgevel. — Reclameagentschap. — Toepassing van art. 1743 B.W.

Art. 1743 B.W. heeft een algemene draagwijdte en is toepasselijk op de verhuring van een gedeelte van een gebouw, zoals een zijgevel. Wanneer derhalve de eigenaar van een huis de zijgevel ervan bij geregistreerde akte aan een reclameagentschap verhuurd heeft, moet de latere koper van het huis die overeenkomst eerbiedigen.

P.V.B.A. Publicité Dewez t./ Janssens en P.V.B.A. Rossel.

Gelet op de stukken van rechtspleging, en onder meer de uitgifte van het vonnis door de Vrederechter van het kanton Glabbeek-Zuurbemde op 21 april 1966 tegensprekelijk tussen partijen gewezen... ;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis van huidige aanlegster in hoger beroep erin bestond de gedwongen uitvoering te bekomen van een overeenkomst die bij onderhandse doch op 29 november 1963 geregistreerde akte werd vastgesteld over de verhuring tot aanplakking van de zijgevel van een gebouw dat thans toebehoort aan partij Janssens ; dat deze overeenkomst door aanlegster aangegaan was met de genaamde Gaston Meys, rechtsvoorganger van Janssens, terwijl er over deze huurovereenkomst niets gezegd werd in de akte van verkoop van de eigendom, verleden vóór notaris Halfants in verblijf te Lubbeek de dato 6 februari 1965 ;

Overwegende dat de eerste rechter deze vordering ongegrond verklaarde omdat artikel 1743 van het Burgerlijk Wetboek waarop ze gesteund werd alleen toepasselijk zou zijn op verhuring of verpachting van huizen en gronden ;

Overwegende dat verweerder in hoger beroep Janssens op grond van dezelfde argumentatie de bevestiging van het eerste vonnis vraagt, terwijl tweede verweester in hoger beroep, die ondertussen de kwestige zijgevel in huur nam en gebruikt, verklaart zich naar de wijsheid van de rechtbank te zullen gedragen ;

Overwegende dat aanlegster in hoger beroep de toekenning van haar oorspronkelijke eis vraagt, evenwel niet, zoals partij Janssens in besluiten wil doen uitschijnen, op grond van de voormelde geregistreerde huurakte alleen, maar op de overweging dat soortgelijke geregistreerde huurovereenkomst wel degelijk onder toepassing van artikel 1743 van het Burgerlijk Wetboek valt ;

Overwegende dat een onderzoek naar de ratio legis van artikel 1743 van het Burgerlijk Wetboek aantoonde dat dit voorschrift geen afwijking is van het gemeen recht, doch integendeel een gevolg van een weleer zo veelvuldig voorkomende gewoonte-rechtelijke clause tussen verhuurder en huurder, dat het normaler was ze bij de codificatie als algemene regel in het wetboek op te nemen ;

dat die clause het behoud van de huurovereenkomst ingeval van verkoop van het goed beoogde, door overname zowel van de rechten als van de verplichtingen die eruit volgen, doch in hoofdorde bedoeld was als vrijwaring van de verkopende verhuurder tegen aanspraken van de huurder ; dat zulks geschiedde door middel van een beding in voordeel van deze huurder (zie De Page, t. IV, nrs. 763, 772) ;

dat dienvolgens de algemene draagwijdte van de daarop gesteunde beschikking van artikel 1743 van het Burgerlijk Wetboek moeilijk kan betwist worden ;

Overwegende dat weliswaar door sommige rechtsgeleer-

den tijdens de voorbereidende werken van het opstellen van het wetboek een zeer beperkte interpretatie aan dit voorschrift gegeven werd (zie De Page, id. lcc. nr. 763, A), die hernomen werd in het advies bij het arrest van het Hof van Cassatie van 11 januari 1926 (Pas, 1926, I, 165), nl. dat de belangen van de landbouw en nijverheid dwongen de stabiliteit van het huurkontrak te verkiezen boven de vrijheid van de verkoping;

dat evenwel artikel 1743 van het Burgerlijk Wetboek in die beperkende uitleg in huidig geschil eveneens in het voordeel van aanlegster in hoger beroep dient toegepast te worden, gezien de huidige publiciteitsnijverheid met evenveel redenen kan aangegeven worden als elke tak van de destijds opkomende nijverheden;

Overwegende dat het opnemen in de overeenkomst van 18 november 1963 tussen aanlegster in hoger beroep en de vorige eigenaar Meys, onder art. 5, van een uitdrukkelijke verplichting voor de eigenaar, ingeval van verkoop, de uitvoering van de huurovereenkomst aan de koper op te leggen, als een eenvoudige herhaling van de wettelijke tekst dient beschouwd te worden en zeker niet mag uitgelegd worden als een bekentenis dat voornoemde overeenkomst niet tegenstelbaar aan derden zou zijn;

dat het verzet van de koper Janssens de verplichting tot erkenning van de huurovereenkomst van 1963 in de verkoopakte van februari 1965 te laten inlassen, en het daaropvolgende toegeven van verkoper Meys, de koper Janssens toch niet kon ontslaan van een verplichting die uit de wet zelf voortvloeit;

Overwegende dat er vervolgens geen twijfel kan over bestaan dat de verhuring van een deel van een onroerend goed, in casu de zijgevel van een gebouw evenzeer als deze van een volledig gebouw of van een terrein onder toepassing van artikel 1743 zou vallen, en partij Janssens geen enkele grond kan aanduiden om zijn bewering desbetreffend te staven;

dat een meest beperkende materiële interpretatie van het woord « uitzetten » vervat in artikel 1743 van het Burg. Wetb. niet als zodanig kan aanvaard worden;

Overwegende ten slotte dat de opmerking van partij Janssens dat de toelating gegeven aan een publiciteitsagentschap te beschikken over de muur van een onroerend goed slechts een persoonlijk recht verleent tegenover de eigenaar van die muur terzake niet dienend is, gezien elke huur slechts een persoonlijke verhouding en een verplichting van te doen verwekt (De Page, t. IV, nrs. 516 tot 522 en 761);

Overwegende dienvolgens dat partij Janssens als koper van de eigendom van G. Meys de overeenkomst door deze aangegaan met aanlegster in hoger beroep, en die voldeed aan de voorschriften van artikel 1743 van het Burgerlijk Wetboek diende te eerbiedigen, en het hoger beroep gegrond is;

Overwegende dat aanlegster in hoger beroep voorzeker schade onderging door de tekortkomingen van partij Janssens, doch dat ze nalaat de juiste omvang van deze schade te bewijzen;

dat de ter beschikking gestelde elementen, en ondermeer de voorwaarden waaraan aanlegster in hoger beroep de gehuurde gevel verder aan een derde verhuurde, aan de rechtbank toelaten deze schade, beperkt tot het zuiver verlies, ex aequo et bono op 200 fr. per maand of 2.400 fr. per jaar te ramen;

dat de daarbuiten gevraagde vergoeding van 500 fr. voor elke dag vertraging in de uitvoering van het te vellen vonnis evenwel als een dwangsom dient beoordeeld te worden en dienvolgens dient afgewezen.

Om deze redenen,

de Rechtbank,

Alle verdere en tegenstrijdige besluiten verwerpend,

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk en gegrond; doet het bestreden vonnis te niet en wijzigende;

Zegt voor recht dat de huurovereenkomst afgesloten op 10 november 1963 en geregistreerd op 29 november 1963, haar volledige en gehele uitwerking zal hebben en door eerste verweerder in hoger beroep moet uitgevoerd worden naar vorm en inhoud; zegt bijgevolg dat eerste verweerder in hoger beroep gehouden is het vrij en volledig genot van de verhuurde gevel aan aanlegster in hoger beroep te verzekeren, en dit binnen de acht dagen na de betekening van huidig vonnis;

Veroordeelt eerste verweerder in hoger beroep aan aanlegster in hoger beroep ten titel van schadevergoeding uit hoofde van genotsderving te betalen een bedrag van 200 fr. per maand vanaf februari 1965 tot op de dag dat de gevel ter vrije beschikking van aanlegster in hoger beroep zal gesteld zijn;

Verklaart dit vonnis gemeen aan tweede verweerder in hoger beroep en veroordeelt haar voor zoveel als nodig de gevel waarvan sprake te ontruimen en ter vrije volledige beschikking van aanlegster in hoger beroep te stellen, met machtiging van aanlegster in hoger beroep tweede verweerder zo nodig te doen uitdrijven met alle middelen van recht en tussenkomst van de openbare macht

Veroordeelt eerste verweerder in hoger beroep tot de gerechtelijke interest op voormelde schadevergoeding, en alle gedingskosten van beide aanleggen.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE KORTRIJK

23 februari 1968.

Voorzitter: M. Kerkhove.

Rechters: M.M. Christiaens en Vandenbogaerde.

Openbaar ministerie: M. Laevens.

Advocaat: Mr. Van Haesebrouck.

Sociale verzekeringen. — Verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering. — Wet van 9 augustus 1963. — Weigering van een geneesheer aan de rechthebbenden, in de vastgestelde vormen, de voorgeschreven bescheiden uit te reiken. — Rechthebbende. — Begrip.

Voor de toepassing van de strafbepaling van art. 103 van de wet van 9 augustus 1963 is onder meer vereist dat de verdachte meermaals geweigerd heeft aan de rechthebbenden, in de vastgestelde vormen, de voorgeschreven bescheiden uit te reiken. Als rechthebbende moet beschouwd worden ieder persoon die aanspraak heeft op de in de wet bedoelde prestaties (art. 2, e).

Uit het feit dat een persoon moet beschouwd worden als rechthebbende op een terugbetaling vanwege een ziekenfonds, volgt niet noodzakelijk dat hij een rechthebbende is in de zin van art. 2, e. Men kan immers bij een ziekenfonds aangesloten zijn zonder onderworpen te zijn aan de wetgeving op de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

O.M. t./ Dr. X.

Verdacht van

In overtreding met art. 103/b van de wet van 9-8-1963 tot instelling en organisatie van een regeling voor verplichte ziekte- en invaliditeitsverzekering, gewijzigd bij de wet van 24-12-1963 en bij de wet van 8-4-1965, als beoefenaar van de geneeskunde, na een waarschuwing betekend door de beambten, bevoegd om de inbreuk vast te stellen, meermaals geweigerd te hebben aan de recht-

hebbenden, in vastgestelde vormen (vormen bepaald bij K.B. van 24-12-1963 aangevuld bij de verordening van 20-12-1966) de bescheiden uit te reiken welke voorgescreven zijn door de wet van 9-8-1963 en de uitvoeringsbesluiten.

Gezien het hoger beroep ingesteld door het Openbaar Ministerie tegen het vonnis uitgesproken door de Politie-rechtbank te Kortrijk, de 29 december 1967 om de hierna bepaalde redenen en alle andere eventueel in de loop van het geding in te roepen;

dat het vonnis van de Heer Politierechter te Kortrijk van 29 december 1967, waarbij de vordering van de Ambtenaar van het Openbaar Ministerie onontvankelijk werd verklaard op grond van de overweging dat de Rechtbank op onregelmatige wijze gevat werd; (art. 93, 10° § 8, 8° Wet 9-8-1963);

dat de besluiten neergelegd door de Ambtenaar van het Openbaar Ministerie, meer bepaald I B 2, waarbij de onontvankelijkheid van de vordering op grond van de zogezegde onregelmatige aanhangigmaking wordt betwist en weerlegd;

dat het vonnis dd. 29 december 1967 deze besluiten niet heeft beantwoord en dan ook onvoldoende gemotiveerd is;

dat het dan ook ten onrechte is dat de eerste rechter de vordering onontvankelijk heeft verklaard.

Aangezien het hoger beroep, regelmatig in de vorm, binnen de wettelijke termijn werd ingesteld;

Ontvangt het hoger beroep en rechtdoende ten gronde;

Overwegende dat zelfs indien de vordering onontvankelijk zou wezen, zij dan nog ongegrond is;

dat immers, voor de toepassing van de strafbepaling van art. 103 der wet van 9 augustus 1963 onder meer vereist wordt dat de beklaagde meermalen geweigerd heeft aan de rechthebbenden, in de vastgestelde vormen, de voorgeschreven bescheiden uit te reiken;

Overwegende dat als rechthebbende moet beschouwd worden ieder persoon die aanspraak heeft op de in de wet bedoelde prestaties (art. 2, e);

dat bij het onderzoek nopens de vraag of de personen vermeld op de zich in de bundel bevindende bescheiden, uitgereikt door de beklaagde — al dan niet rechthebbenden waren, door de politie aan de aangestelde mutualiteit bij dewelke de bescheiden ingediend werden, de vraag gesteld werd of de personen, wier naam op de voorgelegde bescheiden vermeld stond, wel rechthebbenden zijn op terugbetaling door de mutualiteit; dat deze vraag telkens bevestigend werd beantwoord;

Overwegende dat nochtans uit het feit dat een persoon dient beschouwd te worden als rechthebbende op de terugbetaling vanwege de mutualiteit ten onrechte wordt afgeleid dat hij noodzakelijkerwijze dient beschouwd te worden als rechthebbende in de zin van art. 2, e van de wet;

dat hierbij uit het oog verloren wordt dat een persoon ook kan aangesloten zijn bij een mutualiteit en recht hebben op uitbetalingen vanwege de mutualiteit als vrije verzekerde, die een overeengekomen bijdrage betaalt, zonder evenwel onderworpen te zijn aan de wetgeving op de verplichte verzekering tegen ziekte en invaliditeit.

Overwegende dat terzake geen enkel element van de bundel aan de Rechtbank toelaat te controleren en met passende zekerheid uit te maken of de personen — die enkel bij naam en zonder verdere aanduiding — op de afgeleverde bescheiden vermeld staan, wel degelijk moeten beschouwd worden als zijnde personen die aanspraak hebben op de in de wet bedoelde prestaties; dat derhalve niet ten genoegen van recht bewezen is dat deze personen rechthebbenden zijn in de zin van art. 2, 2° van de wet;

Om deze redenen,

wijzende op tegenspraak:

Verklaart het hoger beroep ontvankelijk doch ongegrond;

Bevestigt derhalve het vonnis a quo het beklaagde vrijspraak zonder kosten.

Legt de kosten ten laste van de Staat.

JEUGDRECHTBANK TE TONGEREN

15 februari 1968.

Rechter : M. Frère.

Openbaar ministerie : M. Ponet.

Advocaat : Mr. Bertrand.

Jeugdbescherming. — Nemen van een maatregel. — Beoordelingsvrijheid van de Jeugdrechtbank.

Voor het treffen van een maatregel heeft de jeugdrechtbank de grootste beoordelingsvrijheid en kan zij, zelfs als de feiten bewezen zijn, beslissen dat er geen aanleiding toe bestaat een maatregel op te leggen.

Daar in casu blijkt dat de toestand sedert de feiten volledig gewijzigd is, komt het niet gepast voor maatregelen te treffen buiten die welke vrijwillig genomen zijn door de voogdes bij wie de minderjarige thans verblijft.

in haar hoedanigheid van onderhoudsplichtige om te horen zeggen dat te Eisden, tussen 21 september en 16 oktober 1967, de gezondheid, veiligheid of zedelijkheid van het kind Weinand, Germaine, Jeannine, gevaar liep hetzij wegens het milieu waarin het leefde, hetzij wegens zijn bezigheden, of wanneer de omstandigheden waarin het opgevoed werd gevaar opleverden door het gedrag van degene die het onder haar bewaring had;

Overwegende dat de feiten bewezen zijn voor de in de dagvaarding aangehaalde periode;

Overwegende nochtans dat de toestand volledig gewijzigd is sedertdien en het niet gepast voorkomt maatregelen te treffen buiten deze, vrijwillig getroffen door de voogdes Lambrichts, Katarina, Bevrijdingslaan 66 te Eisden, bij wie de minderjarige, voornoemd, thans verblijft;

Overwegende dat de Jeugdrechtbank de grootste beoordelingsvrijheid heeft en zelfs als de feiten bewezen zijn, kan beslissen dat er geen aanleiding toe is een maatregel op te leggen (parlem. doc. Kamer zitting 1963-64, nr. 637/7, blz. 38);

Overwegende dat het feit niet omschreven is als een misdrijf en dienvolgens de Jeugdrechtbank de minderjarige, voornoemd, niet tot de kosten kan veroordelen, noch de personen die hetzij krachtens art. 1384 van het B.W., hetzij krachtens een bijzondere wet voor haar aansprakelijk zijn;

POLITIETRECHTBANK TE KONTICH

21 januari 1969.

Politierechter : Raymond Jacobs.

Advocaten : Mrs. J. van den Heuvel en M. Lesthaeghe.

Strafvordering. — Burgerlijke rechtsvordering. — Beiden aanhangig voor vonnisgerecht in strafzaken. — Verval van de strafvordering door overlijden of verjaring. —

Behoud der bevoegdheid tot berechting der burgerlijke rechtsvordering.

Zijn de strafvordering en de burgerlijke rechtsvordering — in toepassing van art. 4 in pr. der wet van 17 april 1878 — terzelfdertijd naar behoren aanhangig gemaakt voor het vonnisgerecht in strafzaken en vervalt de strafvordering — nl. door de dood van de verdachte of de beklaagde of wegens verjaring — dan blijft het vonnisgerecht in strafzaken desondanks bevoegd om de burgerlijke rechtsvordering te beslechten.

O.M. en R.T.T. t./ Kips en Alcagro

Overwegende dat de feiten, die het Openbaar Ministerie verwijt aan de beklaagde — nl. de beschadiging van een telefoonkabel in de bedding van de Reetsestraat te Aartse-laar —, zich vóór of op 17 januari 1968 hebben voorgedaan (zie de klacht van 17 januari 1968, alsmede het proces-verbaal van 14 maart 1968 en de op 28 augustus 1968 door de beklaagde afgelegde verklaring) en dat derhalve op het huidige ogenblik de verdiensten van de strafvordering niet meer dienen onderzocht te worden, vermits de ingetreden verjaring toch elke penale beteugeling der aangeklaagde feiten onmogelijk maakt en dat ten aanzien van deze tot de openbare orde behorende aangelegenheid (R.P.D.B., s.v. Prescription en matière répressive, nrs 6 v.v.) is bedacht geworden:

dat het bij gebrek aan voorzorg en onvrijwillig beschadigen van een telefoonkabel juridisch als « overtreding » dient gequalificeerd te worden (art. 22, al. 1 der wet van 13 oktober 1930) en dat de bedoelde feiten zulks ook blijven, vermits het in hoge mate ongepast zou zijn ten aanzien der beklaagde — ofschoon zij « a déjà été condamné dans les douze mois précédents pour la même contravention » en nl. op 29 januari 1968 — de correctionele gevangenisstraf toe te passen, die art. 22, al. 2 der geciteerde wet op niet verplichte manier voorzien heeft;

dat dienvolgens op het huidige ogenblik de strafvordering verjaard is, vermits de gewone verjaringstermijn van zes maanden, die in zaken van overtredingen geldt (art. 21 der wet van 17 april 1878), niet kan worden verlengd tot meer dan één jaar, « te rekenen van de dag, waarop het misdrijf is gepleegd » (art. 25, al. 2 der zelfde wet en art. 30 der wet van 13 oktober 1930), zodat het meteen overbodig is na te gaan welke daden van onderzoek en van vervolging tot stuiting van de verjaring der strafvordering in de huidige zaak zijn gesteld geweest;

Overwegende dat thans moet nagegaan worden of onze Politie rechtbank — waarvoor de burgerlijke rechtsvordering te bekwaamere tijd is ingesteld overeenkomstig de in art. 4 in pr. der wet van 17 april 1878 gehuldigde regeling en die slechts verjaart « door verloop van vijf jaren te rekenen van de dag, waarop het misdrijf is gepleegd » (art. 26 der wet van 17 april 1878, zoals het vervangen is door art. 1 der wet van 30 mei 1961) — nog bevoegd is om die burgerlijke rechtsvordering te berechten en zulks ondanks de inmiddels ingetreden verjaring der strafvordering en dat die vraag in bevestigende zin dient beantwoord te worden, zodat de nochtans verjaarde strafvordering ten gronde dient onderzocht te worden en dat te dien opzichte moet benadrukt worden:

dat art. 4 in pr. der wet van 17 april 1878 beschikt, dat de burgerlijke rechtsvordering terzelfdertijd en voor dezelfde rechter kan vervolgd worden als de strafvordering en dat uit deze bepaling zonder nader toezien zou kunnen afgeleid worden, dat « le juge répressif est incompétent et ne peut connaître d'une action civile portée devant lui, alors que l'action publique sur laquelle elle se greffe, est prescrite » (Brussel, 7 juni 1961, Pas., 1962, 2, 100 en J. des Tr., 1961, 686), doch dat een minitieuus onderzoek van het

vraagstuk tot een andersluidende zienswijze leidt;

dat er inderdaad allereerst vergelijkenderwijs mag aan herinnerd worden, dat gewis de strafvordering vervalt « door de dood van de verdachte » (art. 20 der wet van 17 april 1878), doch dat desondanks de jurisprudentie aanvaardt, dat — een maal dat de strafzaak regelmatig was aanhangig gemaakt voor het vonnisgerecht in strafzaken (G. Schuind, *Traité...*, dl. I, Brussel 1936, 2, p. 379, 3) — de burgerlijke rechtsvordering na het overlijden van de beklaagde tegen dezes rechtsopvolgers of tegen de curator van de onbeheerde nalatenschap voortgezet wordt voor en afgehandeld wordt door de strafrechter;

dat deze stelling o.m. is bijgetreden geworden door Cass., 1 mei 1899, Pas., 1899, 1, 209 en Cass., 1 juli 1901, Pas., 1901, 1, 306 en Cass., 2 december 1918, Pas. 1919, 1, 3 en Cass., 18 januari 1960, Pas., 1960, 1, 551 en dat die zienswijze allereerst logisch is, vermits een regelmatig aangesproken rechter bij machte moet zijn om de voor hem aanhangig gemaakte zaak in al haar onderdelen af te handelen en dat haar bovendien de verdienste toekomt het onvooringenomen rechtsgevoelen van de gewone rechtsonderhorige niet te kwetsen door spitsvondige bevoegdheidsregelingen;

dat de overplanting van het aangevoerde vraagstuk op het stuk der verjaring weleer geen zin had, vermits de burgerlijke vordering « résultant d'une infraction, se prescrit de la même manière et dans le même délai que l'action publique » (R.P.D.B., s.v. Prescription en matière répressive, nr 235), doch dat de toestand anders is geworden op het moment, dat de aanvankelijke art. 26 en 27 der wet van 17 april 1878 allereerst zijn aangevuld geworden door art. 1 der wet van 30 maart 1891 en vervolgens vervangen werden door art. 1 der recente wetgeving van 30 mei 1961;

dat thans de uit een misdrijf volgende burgerlijke rechtsvordering « verjaart door verloop van vijf jaren, te rekenen van de dag, waarop het misdrijf is gepleegd » (art. 26) en dat de verjaring niet meer loopt tegen de eiser, « wanneer de burgerlijke rechtsvordering te bekwaamere tijd is ingesteld » (art. 27) en dat zich dus nu — net als na het overlijden van de beklaagde — de vraag kan stellen of het vonnisgerecht in strafzaken bevoegd blijft om de burgerlijke rechtsvordering te berechten... nadat het zich genoodzaakt heeft gezien de verjaring der strafvordering vast te stellen;

dat — overigens om dezelfde motieven als bij het overlijden van de beklaagde — een positief antwoordt zich opdringt en dat de jurisprudentie van het Hof van Cassatie (20 juli 1961, Pas., 1961, 1, 1209) zich met recht en reden in die zin heeft uitgelaten; dat alleen vereist is — wat ook in de hypothese van het overlijden van de beklaagde al benadrukt werd —, dat en de strafvordering en de burgerlijke rechtsvordering alreeds naar behoren aanhangig waren gemaakt voor het vonnisgerecht in strafzaken (vgl. H. v.B. Brussel, 3 juni 1964, R.W., 1964-1965, 263);

dat derhalve — ofschoon de verjaring ten gunste van de beklaagde is verworven — moet onderzocht worden of zij de te haren laste gelegde feiten pleegde en welke schade er is uit voortgesproten en dat het te dien aanzien vaststaat:

1. - dat de beklaagde wel degelijk bij gebrek aan vooruitzicht en onvrijwillig de telefoonkabel beschadigde en dat het feit, dat een afgevaardigde der N.V. Intercommunale Gasbedeling van Antwerpen en Omgeving de graafwerken bijwoonde en richtlijnen gaf, een aangelegenheid uitmaakt, die vreemd was aan en niets uitstaande had met de aan de orde gekomen telefoonkabel;

2. - dat de beklaagde en de burgerrechtelijk aansprakelijke partij de verzilvering der schade niet op enigerlei manier bestrijden en dat ten deze overigens ten overvloede verwezen wordt naar de omstandige beweegredenen, die uiteengezet staan in het vonnis, dat deze Politie-

rechtbak op 19 november 1968 heeft uitgesproken in een zaak O.M. en R.T.T. t./ Fr. L. Kerstens.

Om deze redenen

Verklaren de strafvordering verjaard en de burgerlijke rechtsvordering te bekwamer tijd ingesteld en gegrond; stellen dienvolgens de beklagde penaal buiten de zaak en laten de op de strafvordering gerezen kosten ten laste van de Belgische Staat en veroordelen haar burgerlijk — overigens hoofdelijk met de voor haar burgerrechtelijk aansprakelijke partij — om aan de burgerlijke partij te betalen de som van...

BALIELEVEN

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen. Verslag 1968-1969.

Na een heftige verkiezingsstrijd werd met een legendarisch geworden eensgezindheid, die andere democratische verenigingen ons benijden, vorig jaar, in ditzelfde stemnest, het Bestuur 1968-1969 verkozen.

Nadat pro-president Jozef Van den Heuvel het behaagd had zijn laatste presidentiële snik te laten, klom de zopas verkozen voorzitter Mr. H. Segers op het gestoelte en greep in zijn portefeuille, om de confraters te danken voor het vertrouwen en hun dorstige kelen te laven. Hij lanceerde dan zijn slogan, dat het een jaar zou worden van « ernst en evangelische eenvoud » wat alsdan in deze post-conciliare kontestatperiode met gemengde gevoelens onthaald werd.

Het werd een jaar vol troublante afwisseling, wat U misschien niet direkt is opgevallen, echter wel de leden van het Bestuur, waarvan er twee korte tijd na de openingszitting ten einde krachten hun kaars uitbliezen, om tot rust te komen in de magistratuur, terwijl onze penningmeester voor een tweetal maanden uit de circulatie en in de kliniek verdween, nadat een Zoerselse boom hem afgestoten had.

Op 26 september 1968 steigerde het Ros Bayart in het Zeemanshuis in de persoon van Mr. Bayart, Vlaams Advokaat bij het Hof van Cassatie, die zijn Antwerpse confraters kwam onderhouden over het belangrijke taal arrest van Straatsburg, waar hij de belangen behartigde van de Belgische Staat.

Op 19 oktober 1968 werd het gerechtelijk jaar dan plechtig geopend. Tijdens een lovenswaardige poging om kort te zijn, niettegenstaande een vijftalige inleidingsrede mocht voorzitter Segers talrijke prominenten w.o. drie ministers — de overige leden van de regering moesten geweigerd worden — verwelkomen in een volle Assisenzaal, waar onze confrater Mr. Guido Arts de eer en het nog groter genoegen had de openingsrede te houden onder de veelzeggende titel « Van Homo faber tot Homo ludens ». In een sierlijke taal, en fel gedokumenteerd slaagde onze confrater er in zijn talrijk gehoor bijzonder te boeien, waarin vanzelfsprekend ook onze stafhouder Mr. Rombaut in slaagde tijdens zijn traditionele repliek, die niet tot de kritiek beperkt bleef maar eveneens in hoogstaande bewoordingen het probleem van de arbeid en de vrijetijdsbesteding belichtte.

Voor de geestrijke verpozing zorgde dan Mevrouw en Voorzitter Segers tijdens een imposante receptie in het even imposant kader van het Rubenshuis, waarna een tweehonderdtal confraters uit binnen- en buitenland in de prachtige salons van het Huis Osterrieth aan een in alle opzichten meer dan voortreffelijk banket aanzaten,

waarbij door de kommentatoren vooral werd opgemerkt: dat zelfs het eten zeer goed was, dat het aantal speeches drastisch beperkt werd en dan vooral de fantastische revue, gepresenteerd door een talrijk gezelschap, met name de confraters Wagemans, Maes, Deprez en De Winter, de one-man shows van Jef Van den Heuvel en Van Vliet, het klank- en lichtspel van Mrs Lauwers en Mattheessens en het spel-alleen van Werner Lens.

Het werd vooral de stagiairs niet gegund om even op adem te komen. Op 24 oktober 1968 hielden Mevrouw en Voorzitter Segers een schitterende ontvangst ten hunnen huize voor de jongsten onzer broeders en zusters in het recht wat naar oude traditie onuitwisbare sporen naliet, niet alleen in de geest en de harten van onze stagiairs, maar ook in de presidentiële woning, die de Voorzitter daarom kort nadien zich verplicht zag te verlaten.

Het gelukkig idee van onze voorgangers indachtig, werd dan tijdens een volgende activiteit hulde gebracht aan de mossel en aanverwant voedsel op 20 november 1968.

Om de confraters de kans te geven zich te bekwamen met het oog op de fatale datum van 1 januari 1969, werd op 10 december 1968 een « werkvergadering » — de eerste van een hele reeks — ingericht waarop Mr. A. Le Paige voor een driehonderdtal confraters en magistraten op zeer deskundige wijze een inleiding hield over « Het Gerechtelijk Wetboek en de Beginselen van de Rechtspleging ».

Bij wijze van muzikale verpozing vergastte Mr. A. Fimmers, oud-Voorzitter van onze Conferentie op 20 november 1968 de getrouwen op een merkwaardige uiteenzetting over de « Rubenscantate » van Peter Benoit.

Het jaar 1969 was nog maar pas ingezet of een overzicht der belangrijke E3 werken en van de pre-metro stond op het programma, dat werd verzorgd door de Heer René De Vocht, toenmalig gedeputeerde, die het gelukkig idee had opgevat zijn voordracht te laten besluiten met een fel opgemerkte filmmontage die de talenten van meerdere onzer prominenten onderstreepte. Ook de magistraten waren van de partij.

Op 17 januari 1969 kwamen de werkers weer aan de beurt en werd een debatavond ingericht waarop, na een inleiding van de confraters Hernoul en Erdman, omtrent art. 1022 G.W., zoals gebruikelijk niets beslist werd, hoe de president ook aandrong, maar waarbij de meeste confraters, onbaatzuchtig als zij zijn, gepleit hebben voor de afschaffing van dit artikel.

Op 14 februari 1969 werd er weerom « gewerkt » op een avond die in het teken stond van de stagiairs en medewerkers. Namens deze laatsten traden de confraters De Feyter, Elingher, Van den Brande en De Pauw — die, wat kwade tongen ook mogen beweren, voor deze prestatie niet betaald werden — in het geweer tegen de patronale afgevaardigden w.o. de confraters Bastaens, Moeremans en Marck, aangevoerd door Stafhouder Ooms, deze laatste vooral in een bijzonder strijdlustige dag. Pertinente kwesities werden door voornoemde paneelleden opgeworpen en beantwoord.

De ere-pleitbezorgers waren de gasten van de Vlaamse Conferentie op 27 februari 1969, waarbij hun een voortreffelijk laatste avondmaal werd opgediend in de Salons Centenaire. Dat de ere-avoués dit gebaar ten zeerste geapprecieerd hebben, wordt bewezen door de door onze confraters fel gewaardeerde wijze waarop zij hun eindstaten begroten en invorderen.

De worstelijke invasie van de Melkerij van het Peerdsbos geschiedt op 14 maart 1969, alwaar door onze Voorzitter, Ere-Voorzitter en Stafhouder de kapriolen van meerdere worsten in dode en levende talen op lyrische wijze bezongen werden. Een formidabele kontesterende stagiairsrevue, opgevoerd door de confraters Stevens, Masson, Dobson, De Ruyther en Loos vóór de schermen en Mrs. Van Vliet en Schrooten achter de schermen brachten

alle worstensnoepers in de gewenste stemming om de zoveelste memorabele nacht van Antwerpen te gaan beleven.

Nadat een twintigtal financiële deskundigen bereid werden gevonden om op 26 maart 1969 het Beursgebouw te Brussel te bezoeken, kwam gelukkig het Paasreces en het einde van het gerechtelijk jaar in 't zicht, wat evenwel voor Uw Voorzitter en Bestuur geen reden was om uit te blazen, want de maanden mei en juni zouden nog een ongekende drukte beleven.

Op 3 mei 1969 trapte een onvermoeibaar gezelschap door de oude straten van Antwerpen en de nog oudere zolders van een viertal protagonisten der moderne schilder-, plastiek- en inpakunst om te eindigen bij de filosofische gewrochten van een rare Amerikaan, die blootsvoets diende benaderd te worden, wat ook prompt gedaan werd. En om in de Amerikaanse stijl te blijven was een talrijk gehoor van confraters en magistraten op 22 mei 1969 aanwezig in de salons van het Huis Osterrieth voor de voordracht van Minister Vlerick met als onderwerp «Buitenlandse Investerings en de Amerikaanse uitdaging». Deze uitdaging, maar dan geen Amerikaanse, werd diezelfde avond nog op somptieuze wijze beantwoord door Voorzitter en Mevrouw Segers tijdens een door hen aangeboden receptie, een overigens nuttige presidentiële investering, die ten eerste geapprecieerd werd.

Op 5 juni 1969 werd dan Ciné Odéon bestormd door de Antwerpse rechtswereld, waar Stafhouder Ooms in samenwerking met het Rex Concern de Oscar 1969 presenteerde, niet deze van de Balie, wel Cliff Robertson, alias Charly, waarna de traditionele receptie.

Zaterdag 7 juni 1969 zal wel steeds in de annalen van de Vlaamse Conferentie geboekstaafd blijven als een gebeurtenis zonder voorgaanden. Een 120 tal koene zeevaarders togen alsdan met de hulp van de Belgische Zeemacht en hun respektievelijke echtgenoten van Antwerpen naar Oostende tijdens een memorabele reis met de vlaggeschepen van onze Marine. Dit logboek zou al te lang worden moesten alle krijgs- en andere verrichtingen vermeld worden. Daarom wordt voor verder commentaar verwezen naar de gekende diepzeeduikers van onze Conferentie.

12 en 19 juni 1969 waren de stagiairs weerom heer en meester. Een zeskoppige deelneming aan de zo gegeerde Herman De Jonghprijs bracht de volgende veelbelovende confraters op het spreekgestoelte: Mr. De Pauw over «Doping en L.S.D.»; Mr. Jean Mertens de Wilmars over «Homo 372 bis»; Mr. Van Camp met «Cuba, een fascinerende geschiedenis»; Mr. Cuykens had het over «De Ombudsman», terwijl Jean Vroman en Mr. Stevens deze indrukwekkende reeks besloten met respektievelijk «Juridische Problemen bij transplantaties van menselijke organen» en «Een Juridische Halfgod».

Bij wijze van avant-finale en om de myte de kop in te drukken dat onze Conferentie berucht is om haar lange nachten kon dit jaar zo maar niet aan de langste en tevens in alle opzichten meest vochtige dag voorbijgaan worden en waren onze confraters op 21 juni 1969 de gasten van het Claesenhof en de Conferentie tijdens een selekte, maar hallucinante hengelwedstrijd en barbecue, de eerste gewonnen door confrater Jef Mertens met drie gehengelde voorwerpen — naar ingewijden beweren, van visachtige aard — op de voet gevolgd door de confraters Lauwers en Van Meel en de andere talrijke deelnemers. Dat deze spannende wedstrijd moest gevierd worden, lag voor de hand, wat dan geschiedde met een fantastisch kippen- en bierreital in romantische kampvuurstijl.

En waarover dan niet verder gesproken wordt zijn de reizen van Uw bestuur naar de vele hoofd- en andere steden van binnen- en buitenland ter vertegenwoordiging van de Vlaamse Conferentie op de Openingszittingen van de respektievelijke balies. Evenmin kan worden uitgeweid

over de ontelbare manifestaties van Balie-Sport, onder leiding van haar ongeëvenaarde top-coach Mr. Francis Lambrechts, zoals voetbal, tennis, bowling en tonnen om maar enkele sporttakken te citeren.

Naar het geveugelde woord en het devies van onze ridderlijke ere-voorzitter vond Uw bestuur dit jaar niet enkel voortreffelijk, maar «ook goed» en we hopen van U allen hetzelfde.

Jan Valvekens.

Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel

Het bestuur van het Vlaams Pleitgenootschap bij de balie te Brussel werd voor het gerechtelijk jaar 1969-1970 als volgt samengesteld.

Voorzitter: Karl Croes, Bronsstraat, 113, Brussel 6 Tel. 37.30.20.

Ondervoorzitter: Willy Van Landuyt, Brederodestr., 2, Brussel 1 Tel. 12.91.68; Hugo Weckx, Bronstr., 113, Brussel 6 Tel. 37.30.20.

Penningmeester: Liliane Deldycke, Carolystr., 15, Brussel 4, Tel. 12.75.37.

Secretaris: August De Ridder, Jettelaan, 191, Brussel 9 Tel. 27.77.49.

Leden: Frans De Luyck, Schotlandstraat, 22-24, Brussel 6, 38.41.84; Martin Denys, Charleroisesteenvweg, 70, Brussel 6, 38.00.75; Petrus Theuwissen, Lt Liedelstraat, 78, Brussel 7, 23.23.16; Paul Bateurs, Batavierenstr., 51, Brussel 4, 33.69.50; Hans Ketsman, Brugmannlaan, 108, Brussel 6, 43.59.23; Karel Van Alsenoy, Voltairelaan, 30, Brussel 3, 41.37.97.

MEDEDELINGEN

Hoger onderwijs in het fiscaal recht.

Sedert 1958 wordt aan de «Ecole Supérieure des Sciences Fiscales» een gespecialiseerd post-universitair onderwijs in het fiscaal recht verstrekt.

Het programma van de school bevat onder meer:

a) een gewone cyclus van twee jaar tot specialisatie in het Belgische fiscale recht. De cursussen worden gegeven op twee of drie avonden per week, van 17.30 uur tot 20.30 uur. Het programma omvat ook een afdeling buitenlands en internationaal fiscaal recht, met cursussen van buitenlandse professoren.

b) Bijwerkingsleergangen over nieuwe fiscale regelingen (in 1969-70 over de B.T.W.).

c) Periodieke colloquia over problemen van de fiscale actualiteit.

Met ingang van het jaar 1969-1970 worden, benevens, de bestaande cursussen in het Frans, ook sommige cursussen in het Nederlands en in het Engels gegeven, met vrije keus van het talenstelsel voor elke cursus.

De inschrijvingen worden thans aanvaard op het secretariaat van de School, Brand Whitlocklaan, 30 te Brussel - tel.: 33.66.05.

Vereniging « Handelsrecht » te Rotterdam.

De Vereniging « Handelsrecht » maakt bekend, dat zij in oktober 1969 voor haar leden en begunstigers zal uitgeven een prae-advies van Mr. W. Westbroek, notaris te Rotterdam, dat betrekking heeft op de vraag, en getiteld is: « Zijn wettelijke bepalingen gewenst in verband met concernverhoudingen ? ».

Dit prae-advies behelst een proeve tot omlijning van het begrip concern, mede gezien o.a. het duitse recht en het ontwerp-Statuut ener Europese vennootschap. Het behandelt voorts de vraag, of een afgerond nederlands concern-recht wenselijk is dan wel veeleer incidentele regelingen in aanmerking komen; daarbij worden het ontwerp-wet jaarrekening ondernemingen en het ontwerp-

wet herziening enquêterecht ter sprake gebracht. Tevens wordt aandacht geschonken aan het probleem van de relativering der rechtspersoonlijkheid.

Over het prae-advies zal worden beraadslaagd in een bijeenkomst, welke — in aansluiting op een huishoudelijke vergadering — zal worden gehouden op vrijdag, 21 november 1969 om 10.30 uur in café-restaurant « Esplanade », Lucas Bolwerk nr. 24 te Utrecht.

Belangstellenden kunnen zich voor het lidmaatschap van de vereniging aanmelden bij de adjunct-secretaris van « Handelsrecht », Pieter Zeemanstraat 6, Eindhoven (telefoon 040 - 6 00 00 toestel 33534). De contributie bedraagt voor natuurlijke personen f. 10 per jaar. Voor niet-leden bedraagt de prijs van het prae-advies f. 12,50 + verzendkosten.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"
